

Univerzita Karlova v Praze

1. lékařská fakulta

Studijní program: Specializace ve zdravotnictví

Studijní obor: Adiktologie

Bc. Veronika Coufalová, DiS.

Vliv částečné prohibice na provoz restauračních zařízení z pohledu zaměstnanců:
kvalitativní šetření

Effect of partial prohibition on restaurants from the perspective of employees: a
qualitative investigation

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Jaroslav Vacek

Praha

2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem řádně uvedla a citovala všechny použité prameny a literaturu. Současně prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi systému meziuniverzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací.

V Praze, 12. 12. 2013

Bc. Veronika Coufalová, DiS.

.....

Identifikační záznam:

Coufalová, Veronika. *Vliv částečné prohibice na provoz restauračních zařízení z pohledu zaměstnanců: kvalitativní šetření. [Effect of partial prohibition on restaurants from the perspective of employees: a qualitative investigation]*. Praha, 2013. 83 stran, 3 přílohy. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, 1. Lékařská fakulta, Klinika adiktologie. Vedoucí práce Mgr. Jaroslav Vacek.

Poděkování

Předem bych si ráda dovolila poděkovat panu Mgr. Jaroslavu Vackovi za odborné vedení této práce, za čas věnovaný konzultacím a za cenné rady a připomínky, které mi při tvorbě diplomové práce poskytl. Dále bych ráda poděkovala respondentům, kteří mi ochotně odpovídali na všechny mé otázky. V neposlední řadě bych také ráda poděkovala mému příteli, jeho rodině a mé mamince, kteří mě podporovali a respektovali čas, který jsem věnovala psaní práce.

Obsah

1	Úvod	1
2	Alkohol (Etanol).....	3
2.1	Rozšíření alkoholu	4
2.2	Způsob aplikace	4
2.3	Účinky.....	5
2.3.1	Krátkodobé nežádoucí účinky:	5
2.3.2	Dlouhodobé nežádoucí účinky	6
2.4	Odvykací stav	9
2.5	Farmakologie etanolu	9
2.6	Alkoholová intoxikace.....	10
2.7	Abusus alkoholu	10
2.7.1	Typologie abuzu či závislosti	10
2.8	Škodlivé užívání alkoholu	11
3	Alkoholismus.....	13
3.1	Alkoholismus a naše geny	13
4	Metanol.....	14
4.1	Fyzikální a chemické vlastnosti.....	14
4.2	Působení metanolu na člověka.....	14
4.3	Příjem, metabolismus a vylučování.....	15
4.4	Účinky na organismy v životním prostředí	15
4.5	Účinky na laboratorních zvířatech a in vitro testu.....	16
4.6	Účinky na člověka	16
4.7	Příznaky otravy metanolem a toxicita	17
4.7.1	Příznaky požití metanolu.....	17
4.7.2	Následky při přežití intoxikace.....	17
4.8	První pomoc při otravě metanolem.....	18
4.8.1	Léčba	18
4.8.2	Doporučený terapeutický postup:.....	18
4.9	Laboratorní stanovení	19
4.9.1	Princip	19
4.9.2	Zdravotní dohled	20
4.9.3	Nebezpečí výbuchu a požáru.....	20
4.9.4	Skladování	21
4.9.5	Doprava	22
4.9.6	Únik a likvidace.....	22
4.9.7	Nebezpečí / Příznaky, prevence a ochrana, první pomoc.....	22

4.9.8	Biologické materiály	22
4.9.9	Kyselina mravenčí jako indikátor otravy	23
5	Prohibice.....	24
5.1	Historie prohibice i prohibice dnes.....	24
5.2	Prohibice v USA	25
5.3	Suchý zákon v Rusku.....	26
5.4	Prohibice v České republice	27
5.5	Metanolová kauza a její následky v České republice	28
5.6	Průřez prohibicí v ČR	30
5.7	Obchodníkům klesly tržby.....	31
6	Praktická část.....	34
6.1	Etika.....	34
6.2	Cíle výzkumu.....	35
6.3	Výzkumné otázky	36
6.4	Charakteristika výzkumného souboru	36
	Místa realizace výzkumu	37
6.4.1	37
	Pohlaví respondentů.....	37
6.4.2	37
6.4.3	Věk respondentů.....	37
6.5	Metody tvorby dat.....	38
6.5.1	Osnova strukturovaného interview.....	38
6.5.2	Rozhovor – Interview	39
6.6	Metody zpracování dat	39
6.7	Metody analýzy dat.....	40
6.7.1	Kódování	40
6.7.2	Metoda kontrastů a srovnávání.....	40
6.7.3	Metoda faktorování	40
7	Výsledky kvalitativního šetření.....	41
8	Diskuze	50
9	Závěr.....	55
10	Zdroje	57
	Použitá literatura.....	57
11	Přílohy	62

Obrázky

Obrázek 1 Metanol	14
Obrázek 2 Kyselina Mravenčí	19

Grafy

Graf 1 Nárůst obětí v ČR.....	31
-------------------------------	----

Přílohy

Příloha 1 Rodný list alkoholu	62
Příloha 2 Průřez prohibicí v ČR	63
Příloha 3 Tabulka výzkumu	77

ABSTRAKT DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno: **Bc. Veronika Coufalová DiS.**

Obor: **Adiktologie**

Vedoucí práce: **Mgr. Jaroslav Vacek**

Oponent: **Ing., Mgr., Bc. Vendula Běláčková**

Počet stran: 83

Název diplomové práce:

**VLIV ČÁSTEČNÉ PROHIBICE NA PROVOZ RESTAURAČNÍCH
ZAŘÍZENÍ Z POHLEDU ZAMĚSTNANCŮ: KVALITATIVNÍ ŠETŘENÍ**

Práce měla za úkol zjistit, jak se projevila prohibice na postojích a chování zaměstnanců a na chování konzumentů v restauračních zařízeních a barech. Teoretická část byla zaměřena na hlavní látky alkohol a metanol, dále pak související témata metanolové kauzy a s ní související fakta v kriminologii. Další z kapitol byla zaměřena na samotnou prohibici v ČR. Výzkum byl prováděn formou kvalitativní metody sběru dat, která byla formulovaná do podoby rozhovorů, které byly určeny podle předlohy v dotazníku. Tento výzkum byl anonymní, respondenti byli informováni o etických pravidlech a o možnosti odstoupení z výzkumného souboru. Dále byly použity metody expertních odhadů na průzkum změny chování a metoda triangulace. Do výzkumu bylo zařazeno 30 restauračních zařízení či barů, v nichž bylo vyzpovídáno 30 majitelů, provozních či managerů těchto podniků. Výběr byl zhotoven nominační technikou, prostým náhodným výběrem. Výsledky se vyhodnocovaly na základě převedení dat z audiozáznamu do předem připravené excelové tabulky.

Klíčová slova:

alkohol, metanol, prohibice, restaurace, konzumace

ABSTRACT OF THE THESIS

Name: Bc. Veronika Coufalová, DiS.

Specialization: Adictology

Head of the thesis: Mgr. Jaroslav Vacek

Opponent: Ing., Mgr., Bc. Vendula Běláčková

Pages: 83

The name of the thesis:

EFFECT OF PARTIAL PROHIBITION ON RESTAURANTS FROM THE PERSPECTIVE OF EMPLOYEES: A QUALITATIVE INVESTIGATION

This thesis deals with how the prohibition reflected in the attitudes and behavior of employees and the behavior of consumers in restaurants and bars. The theoretical part is focused on the main substances alcohol and methanol, next on the related topics methanol cases and related facts in criminology. Another chapter is aimed at the prohibition in the country. The research was carried out through qualitative methods of data collection, which was formulated in the form of interviews, which were designed according to the draft of the questionnaire. This research was anonymous, respondents were informed of the ethical rules and the possibility of withdrawing from the research file. Next were used methods expert estimates for research changes in behavior and the method of triangulation. In the research was included 30 restaurants and bars selected nomination technique. Results are evaluated on the basis of data transferred from the audio recording into Excel spreadsheets, where it was possible to insert other observations during the interview.

Keywords:

Alcohol, methanol, prohibition, restaurant, consumption

1 Úvod

Když se zamyslíme nad pojmem „prohibice“. Co to slovo vůbec znamená? Co si pod ním představíme? Možná vlastně nikoho nezajímalo až do data 14. 9. 2012. Na tuto dobu je datován úplný zákaz a zamezení prodeje tvrdého alkoholu na území celé České republiky na dobu neurčitou. Zákaz pochází z konsensu Ministerstva zdravotnictví, apelující na velké množství úmrtí ohledně kauzy metanolu spojenou s pančovaným alkoholem, který je velice nebezpečný a následky po požití jsou tragické při újmě na zdraví, až smrtelné. Dosud je v oběhu několik stovek láhví s pančovaným alkoholem a objevují se stále nové případy otravy metanolem. Také bylo Ministerstvem zemědělství vydána téměř čtrnáct dní po vyhlášení prohibice zpráva o povinném dokladu o původu druhů některých lihovin, destilátů s tím, že všechny lihoviny prodávané v České republice musí mít tzv. rodokmen (lihoviny vyrobené po datu 1.1.2012). Což je dokument, který doloží, že líh, z něhož je alkohol vyrobený, získal protokol o zkoušce z akreditované laboratoře. Povinný formulář o dokladu měl zajistit obnovení řádného fungování trhu s lihem a lihovinami v České republice. Měl ponechat zdravotní nezávadnost alkoholu, který se prodává v českých obchodech, restauracích a v dalších zařízeních. Formulář by měl sloužit také k zajištění toho, že kontrolní orgány budou moci snáze vysledovat cestu od výroby vstupní suroviny až po konečnou lihovinu nabízenou spotřebitelům. Zkouška v akreditované laboratoři musí být provedena nejen na obsah metanolu, ale i na denaturační činidlo 2propanol (izopropylalkohol).¹ Domnívám se, že tato opatření byla cílená a velmi potřebná. Avšak i přes veškerá opatření stále dochází, již zmiňovaně, k dalším otravám. Jako příklad lze uvést současný stav otrav na metanol k datu 4. 12. 2013, kdy na otravu čistým metanolem zemřela osmačtyřicetiletá žena z Libštátu.²

¹ Portál eAGRI - resortní portál Ministerstva zemědělství, Alkohol musí mít doklad o svém původu. Dostupné z [www: http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/kauza-metanol/alkohol-musi-mit-doklad-o-svem-puvodu.html](http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/kauza-metanol/alkohol-musi-mit-doklad-o-svem-puvodu.html) , online [16.7.2013]

² iDNES.cz – zprávy, kterým můžete věřit, Nová oběť metanolu je z Libštátu. Stejně jako muž, který se otrávil loni. Dostupné z http://liberec.idnes.cz/metanol-alkohol-otrava-smrt-zena-obet-celnici-fof-liberec-zpravy.aspx?c=A131204_102136_liberec-zpravy_ddt , online [4.12.2013]

Samozřejmě je třeba také považovat nad tím, jestli některé restaurace v době prohibice dodržovali mnohá opatření, jestli respektovali vyhlášení prohibice a jestli zneškodnili láhve s „nejistým“ alkoholem. Dále je třeba pomýšlet také nad tím, že doma měli lidé svůj alkohol, jehož původ byl kolikrát neznámý. I z těchto domácích zásob vzešlo mnoho otrav, které měli za následek především poškození zraku, či úplnou slepotu, ale v některých případech hlavně smrt osob.

Bylo by vhodné se také zmínit o škodlivém užívání alkoholu, které má závažné dopady na veřejné zdraví a je v celosvětovém měřítku považováno za jeden z hlavních rizikových faktorů z hlediska zdravotních problémů. Pojem škodlivého užívání alkoholu je vnímán v širokém smyslu jako pití, které způsobuje újmu na zdraví a vede k negativním sociálním důsledkům pro konzumenta i osoby v jeho okolí a širší společnost, jakož i vzorce konzumace, jež se pojí se zvýšeným rizikem nepříznivých zdravotních následků. Škodlivé užívání alkoholu narušuje rozvoj jednotlivců i celé společnosti. Může zničit život jednotlivým osobám, rozbít rodiny a poškodit základní struktury lidského společenství.

Abych se vrátila k tématu mé diplomové práce, v tomto případě nás zajímá hlavně prodej lihovin a dopad prohibice v restauračních zařízeních a barech především v Moravskoslezském kraji, na Vysočině, zejména ve vesnicích a menších městech, a v Praze. Na tato zařízení jsem se ve svém výzkumu zaměřila a kvalitativním šetřením jsem se snažila získat a poté porovnat co nejvíce dat, která poté poslouží k utřídění informací o pohybu alkoholu v době prohibice.

2 Alkohol (Etanol)

Alkohol je jednoduchá, malá molekula, která snadno proniká do tkání. Je to buněčný jed a může poškozovat kteroukoliv tkáň. Alkohol je zvláště nebezpečný pro vyvíjející se organismus. Proto pití alkoholu je kontraindikováno u těhotných žen, kojících matek a u dětí a adolescentů až do 20 let.

2.1 Dějiny užívání alkoholu

Alkohol je nejstarší sedativní/hypnotickou drogou. Známa je přinejmenším od roku 6400 př. Kr. v podobě piva a vína. Někteří historikové dokonce předpokládají výrobu medoviny kolem roku 8000 př. n. l. V průběhu času umožnil technologický pokrok, podobně jako u jiných drog, výrobu stále silnějších alkoholických nápojů až k destilaci pálenek jako gin, whisky a rum.

Až do devatenáctého století byl alkohol jedinou dostupnou drogou s tlumivým účinkem, ale s rozvojem medicíny a farmakologie byly vyvinuty nové sedativní/hypnotické látky. První z nich byl paraldehyd, po něm následoval chloralhydrát (dosud oblíbený u některých lékařů, protože nevyvolává kocovinu a méně tlumí dýchání než barbituráty). V devatenáctém století se začaly používat také bromidy včetně bromidu draselného, sloužícího k tlumení libida u vojáků.

Pití alkoholu provází lidstvo od samých počátků dějin. Pěstování vinné révy na víno začalo podle současných představ v horách mezi Černým a Kaspickým mořem (dnešní Arménie) někdy mezi rokem 6000 až 4000 př. n. l. Mezi lety 3000 až 2000 př. n. l. se u sumersko – mezopotámské civilizace (dnešní Írák) objevilo pivo a dodnes se zachovaly hlíněné tabulky s recepty na více než dvacet druhů piva. V téže době se výroba a obchod s vínem staly významnou součástí středozevního obchodu a kultury.

Od té doby, co lidstvo zná alkohol, potýká se také s veřejným opilstvím. Našly se dokonce hieroglyfické nápisy ze starověkého Egypta s varováním, že kdokoli by padl opilý na ulici, nikdo mu nepomůže a utrpí jen ostudu a posměch. Ve starém Římě bylo trestné řídit v opilosti provoz.³

³ Shapiro, 2005. Coufalová, V. (2011). Problematika řízení pod vlivem alkoholu u studentů v České republice. Bakalářská práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 1. lékařská fakulta, Klinika adiktologie

2.2 Rozšíření alkoholu

Alkohol je rozšířen po celé planetě. Spotřeba alkoholu se v ČR pohybuje kolem 10 litrů čistého alkoholu na obyvatele. Ve spotřebě piva dlouhodobě zaujímáme přední místo ve světě. Nadměrně konzumuje alkohol asi 1/4 všech mužů v ČR a asi 1/10 žen.⁴

Česká republika patří s Andorou a Estonskem mezi největší konzumenty alkoholu na světě. Co se týče vzorců užívání alkoholu, mezi státy s největším počtem abstinentů patří islámské země a nejméně abstinentů je v Evropě. Polsko a Brazílie patří mezi státy s nejvyšším počtem osob se závislostí na alkoholu. V České republice se v obecné populaci nachází přibližně 10 % abstinentů, 2 – 3 % české populace konzumuje alkohol s takovými problémy, které by vyžadovaly odbornou pomoc a které dosahují charakteru syndromu závislosti, a dalších 11 – 20 % obyvatel ČR konzumuje alkohol ohrožujícím způsobem. V porovnání s daty o poptávce po léčbě vyplývá, že pouze malé procento lidí s poruchami vyvolanými užíváním alkoholu vyhledá odbornou pomoc, léčených uživatelů alkoholu je kolem necelých 28 tisíc. V souvislosti s počtem úmrtí ovlivněných konzumací alkoholu lze konstatovat trend mírného zvyšování počtu úmrtí ovlivněných konzumací alkoholu mezi lety 1995 až 2002 u mužů a naopak mírného snižování tohoto počtu u žen.⁵

2.3 Způsob aplikace

Způsob aplikace alkoholu je požitím per-os. Alkohol dobře prochází biologickými membránami, rychle se vstřebává z trávicího traktu a prochází hematoencefalickou bariérou do mozku. Jiné způsoby aplikace jsou možné, ale málo obvyklé. Farmakokinetika alkoholu se vyznačuje konstantní rychlostí odbourávání (0,12 – 0,2 ‰/h), stanovení koncentrace se provádí v toxikologické laboratoři chromatograficky, orientačně dechovou zkouškou.

⁴ KAMIL KALINA A KOLEKTIV. Základy klinické adiktologie. 2008. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1411-0

⁵ Klinika Adiktologie, Epidemiologie užívání alkoholu ve světě a v ČR: spotřeba, abúzus, závislost, morbidita a mortalita. Dostupné z www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/548/3631/Epidemiologie-uzivani-alkoholu-ve-svete-a-v-CR-spotreba-abuzus-zavislost-morbidita-a-mortalita, online [20.7.2013]

2.4 Účinky

Účinek alkoholu závisí na dávce a dalších faktorech, jako je vliv prostředí, dispozice. Stav po požití alkoholu se nejčastěji projeví jako prostá opilost (ebrieta, ebrietas simplex). Malé dávky působí stimulačně, vyšší tlumivě. Na počátku se dostavuje zlepšení nálady, pocit sebevědomí a energie, později dochází ke ztrátě zábran a snížení sebekritičnosti. Postupně se dostavuje únava, útlum a spánek.

2.4.1 Krátkodobé nežádoucí účinky:

- intoxikace je provázena mnoha somatickými příznaky v závislosti na výši dávky, typická je porucha rovnováhy, svalové napětí, zpomalení reakčního času, nevolnost, zvracení;
- projevují se poruchy chování s agresivitou, snížená sebekritičnost může vést k riskantnímu chování s následnými úrazy;
- při těžších intoxikacích se dostavuje kvantitativní porucha vědomí až smrt.
- patická opilost (patická ebrieta) je relativně málo častá komplikace – vzniká po vypití malého množství alkoholu, které by u většiny lidí nezpůsobilo intoxikaci; dochází k poruše vědomí s bludy a halucinacemi, poruchám chování často s auto či heteroagresí; stav odeznívá po minutách až hodinách, končí terminálním spánkem. Na stav bývá amnézie.

2.4.2 Dlouhodobé nežádoucí účinky

- poškození gastrointestinálního traktu – poruchy trávení, průjmy, gastritidy. Poškození jater může vést k rozvoji jaterní cirhózy a jícnovým varixům; chronické poškození může vést k rozvoji nádorového bujení – karcinomu jater, jícnu, žaludku, tenkého střeva a rektu; může dojít k poškození pankreatu a vzniku diabetu; významné jsou obtíže spojené s malnutricí při chronickém abúzu alkoholu, avitaminózy mohou vést až k životně ohrožujícím stavům;
- funkční a orgánové poškození oběhového systému – arteriální hypertenze, kardiomyopatie;
- časté jsou taky poruchy krvetvorby, anémie a poruchy hemokoagulace;
- poruchy spánku, úzkostně-depresivní stavy;
- poškození nervového systému je spojeno s neurotoxickým účinkem alkoholu – polyneuropatie, organické poškození mozku; psychotická porucha vzniká jako následek chronického abuzu, je způsobena poškozením mozku; stav se projevuje přítomností halucinací, paranoidních bludů, poruchami paměti až do stádia demence;
- poškození endokrinního systému vede k narušení sekrece glukokortikoidů a testosteronu, u mužů vede k impotenci;
- u těhotných může dojít k vážnému poškození plodu – fetální alkoholový syndrom (FAS).⁶

V současné době je známo, že pravděpodobně ještě horší než kontinuální pití alkoholu je jednorázová konzumace nadměrného množství alkoholu (binge drinking). K poškození stačí jeden alkoholový excés v těhotenství.⁷

⁶ KAMIL KALINA A KOLEKTIV. Základy klinické adiktologie. 2008. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1411-0

⁷ Časopis Kapitoly z kardiologie pro praktické lékaře, ročník 1, č. 1/2009, TEVA, vydáno v Praze dne 30.3.2009, str. 29

2.5 Alkohol a ovlivnění chování

2.5.1 Intelektuální funkce

Pomocí nejrůznějších testů sledujících stanovení inteligenčního kvocientu (IQ) lze zjistit po etanolu snížení jak verbálních složek, tak výkonových schopností. Etanol narušuje bezprostřední všípivost, retenci i vybavování paměťových stop. Je zpomalena schopnost učení, v počítání vážně více přesnost než rychlost. Zajímavým fenoménem etanolové intoxikace je „na stavu závislé učení“ (drug dependent learning). Materiál naučený ve stavu etanolového opojení lze jen obtížně vybavit ve střízlivosti, ale lépe po novém etanolovém opojení. Tato abnormalita bývá spojována se vznikem „alkoholových okének“, což jsou ložiska výpadů paměti na určitou dobu etanolové intoxikace.

Narušení intelektuálních schopností a trvalejší úbytek IQ při dlouhodobém zneužívání etanolu vedl farmakologicky orientované alkohology k zavedení pojmu „dementogen“, tj. látka vedoucí k postupné intelektuální degradaci.

2.5.2 Nálada

V počínajících fázích intoxikace etanolem je v popředí euforie, rozjaření, mnohomluvnost, později se objeví přesmyk do deprese, únavy a ospalosti či spánku. V psychologických testech projekčních lze zjistit zvýšenou impulsivitu, povrchnost, neurovnanost. Osoby pod vlivem etanolu volí při řešení modelových situací často riskantní řešení, mají snahu zvýšit úsilí a výkon.

2.5.3 Agresivita

Pozitivní vztah mezi konzumací etanolu a agresivitou je ve vědeckých kruzích dlouho tradován. Podrobnější a cílené studie však o farmakologické teorii etanolu, jakožto spouštěče agresivních tendencí, vážně pochybují. Vliv etanolu na lidské chování je podmíněn více kulturními tradicemi než farmakologickou zákonitostí. Série experimentů zjistily, že etanol sice zvyšuje pohotovost k agresivnímu chování, ale toto je do značné míry výsledkem interakce jedince s okolím, společností a prostředím. Tam, kde se pije ve skupině, stoupá agresivita více než tam, kde se pije osamoceně. Při individuálním pití je agresivní chování podmíněno více osobnostními vlastnostmi než samotnou látkou.

2.5.4 Spánek

Střední a opakované dávky etanolu v akutních a subakutních pokusech na zdravých dobrovolnících způsobovaly podobně jako barbiturany urychlený nástup spánku, snižovali frekvenci, zvláště v tzv. hlubokém, telencefalickém spánku v první třetině noci. Naproti tomu nástup snového spánku s rychlými očními pohyby byl oddálen a trvání fází bylo zkráceno. Intenzita spánkových změn byla přímo úměrná hladinám etanolu v krvi. Hlavní zásah etanolu do funkcí regulujících spánek je kladen do kmene mozku. Konzumace etanolu jako uspávacího prostředku je tedy spojena se stejným nebezpečím jako u hypnotik řady barbiturové: možnost vzniku tolerance a nakonec i závislosti.⁸

⁸ KVAPILÍK, Svobodová, 1985) (Coufalová, V. (2011). Problematika řízení pod vlivem alkoholu u studentů v České republice. Bakalářská práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 1. lékařská fakulta, Klinika adiktologie

2.6 Odvykací stav

Odvykací stav se objevuje po dlouhodobém intenzivním užívání alkoholu, rozvíjí se během hodin až dní po vysazení nebo redukcí dávek. Maxima dosahuje během druhého dne, hlavní příznaky odeznívají obvykle do týdne. Příznaky zahrnují psychomotorický neklid, třes, pocení, úzkost, nevolnost a zvracení, tachykardii, hypertenzi, slabost, poruchy spánku. Halucinace, iluze, křeče a epiparoxysmy jsou již příznaky vážnějšího průběhu. Delirium tremens je nejtěžší formou odvykacího stavu s relativně vysokou mortalitou. Dochází k poruchám vědomí, dezorientaci, halucinacím, bludům s paranoidním obsahem, tachykardii, pocení, hrubému třesu a záchvatům křečí. Maximum obtíží je v noci, typická je inverze spánku. Výrazný psychomotorický neklid si často vyžádá mechanické omezení. Metabolický rozvrat a ohrožení vitálních funkcí vyžaduje intenzivní léčbu. Po odeznění hlavní části odvykacího stavu dlouhodoběji přetrvávají poruchy spánku, vegetativní obtíže a úzkostně-depresivní stavy, které odeznívají postupně během měsíců.⁹

2.7 Farmakologie etanolu

Etanol je mísitelný s vodou a dobře rozpustný v lipidech, takže může v organismu snadno překonat všechny bariéry, hematoencefalická bariéra ani placentární bariéra nepředstavují překážku. Etanol se v jaterní buňce přeměňuje působením alkoholdehydrogenázy (ADH) na acetaldehyd a pak na kyselinu octovou (A). Alkoholdehydrogenáza se dá blokovat kompetitivním inhibitorem fomepizolem.

Etylalkohol se nikdy nepožívá jako chemicky čistá substance, ale vždycky jako alkoholický nápoj, který podle svého původu obsahuje nejrůznější příměsi, a také vyšší alkoholy a aldehydy. Účinek, který konzumenti požadují, se rozvíjí v mozku – etanol působí povzbudivě, ruší zábrany, zvyšuje schopnost navázat kontakt – pokud se alkoholický nápoj užívá v umírněných množstvích. Po vyšších dávkách se ztrácí sebekritika, motorika se stává nejistá – chování opilého člověka je všeobecně známé. Ještě vyšší dávky vyvolávají narkózu. Pro vysvětlení účinku

⁹ KAMIL KALINA A KOLEKTIV. Základy klinické adiktologie. 2008. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1411-0

etanolu na CNS se nedá uvést jednoduchý mechanismus. Zdá se, že v popředí stojí inhibiční působení na glutamátový receptor NMDA – subtypu.¹⁰

2.8 Alkoholová intoxikace

Podle klinických znaků lze vymezit následující stupně alkoholové intoxikace:

a) lehký stupeň otravy alkoholem (hladina alkoholu 0,5 - 1,5 promile): snížení psychomotorické výkonnosti, celkové snížení zábran, zvýšené nutkání k mnohmluvnosti a činorodosti, ovlivnění sebekritiky a sebekontroly, zvýšená pohotovost sociálního kontaktu, subjektivní pocit zvýšené výkonnosti apod.,

b) střední stupeň otravy (hladina alkoholu 1,5 - 2,5 promile): euforická nálada, jindy agresivní podrážděnost, orientace ještě zachována, konstelace okolí a jeho společenský význam jsou ještě správně rozpoznávány, snížená sebekritika, odbrzdění zábran společenských pravidel i trestního zákona, somnolence, psychomotorická nejistota,

c) těžký stupeň otravy alkoholem (hladina alkoholu přes 2,5 promile): poruchy vědomí, ztráta vztahu k reálné situaci, dezorientace, nemotivovaná úzkost, podráždění, neurologicky poruchy rovnováhy až ataxie, poruchy řeči, závratě.

2.9 Abusus alkoholu

2.9.1 Typologie abuzu či závislosti

Typ Alfa: abusus pro ulehčení v souvislosti s vnitřními konflikty. Piják znalý účinku alkoholu jako drogy jej čas od času zneužívá jako anxiolytika k odstranění úzkosti, jindy k potlačení tenze, k získání euforie nebo alespoň k odstranění dysforie, či jako prostředku sblížujícího s druhými lidmi (se skupinou nebo s jednotlivým partnerem - sex).

Kontrola je víceméně spolehlivá, psychická ani somatická závislost dosud není. Rizika: rostoucí tolerance i frekvence, úrazy, trestné činy.

¹⁰ Barevný atlas farmakologie, Lüllmann Heinz, Mohr Klaus, Hein Lutz, Grada Publishing a. s., 2012, str. 304

Typ Beta: příležitostný abuzus (píjácké zvyklosti, víkendová droga).
Motivace: neodlišovat se od ostatních a nezůstat v izolaci. Rizika: zvyšující se tolerance, porušování dopravních předpisů.

Typ Gama: jde již o závislost na alkoholu. Charakteristickým znakem je nespolehlivá, změněná poruchová kontrola. Jednotlivec si nemůže nikdy být jistý, překročí-li určitou hranici alkoholu v krvi (0,5 - 0,6 promile), že nebude v pití pokračovat až do intoxikace. Po intoxikaci je schopen kratší či delší dobu abstinovat (vynucená abstinence), tolerance dále stoupá. Je vyjádřena především psychická závislost. Syndrom odnětí (odvykací příznaky) při detoxikaci je zpravidla nevýrazný.

Typ Delta: jde o protrahovanou konzumaci alkoholických nápojů (trvalá hladina alkoholu v krvi) spíše ve formě subintoxikace než intoxikace. Rizika: hrozí větší poškození tělesného zdraví (např. cirhóza) i psychického zdraví (delirium tremens) než u typu gama.

Typ Epsilon: je blízký typu gama. Představuje epizodický abuzus, často s dramatickým a protrahovaným průběhem. Kontrola je prakticky ztracena. Tento typ závislosti někdy provází larvovanou afektivní psychózu. Jednotlivé typy závislosti na alkoholu (gama a delta) se nevyskytují zdaleka jako čisté. U nás se léčí častěji jednotlivci s převahou typu gama, méně často s převahou typu delta.¹¹

2.10 Škodlivé užívání alkoholu

Škodlivé užívání je způsob užívání alkoholu, který vede k poškození zdraví. Zdraví je poškozeno zpravidla o několik let dříve, než se vyvine vlastní závislost na alkoholu. Příznaků, které jsou vyvolány škodlivým užíváním alkoholu, je mnoho. Nejčastěji jsou to chronické potíže a známky poškození trávicí soustavy: obtížné polykání – dysfagie, průjmy, záněty žaludku, jícnové varixy, poškození jater, zejména jejich fibrotizace až jaterní cirhóza.¹²

¹¹ SKÁLA, Jaroslav. Alkohol a jiné (psychotropní) drogy: abuzus a závislost. 1986. vyd. Praha: Avicem, 1986. ISBN 08-090-86

¹² Vitalion.cz, Alkoholismus. Dostupné z www: <http://nemoci.vitalion.cz/alkoholismus> , online [20.10.2013]

Škodlivé užívání alkoholu si každoročně vyžádá přibližně 2,5 milionu životů, přičemž vysoké procento těchto úmrtí připadá na mladé lidi. Užívání alkoholu je celosvětově třetím nejrizikovějším faktorem z hlediska negativního dopadu na zdraví. Alkohol s sebou nese množství problémů, které mohou mít zhoubný dopad na jednotlivce a jejich rodiny a může také vážně poznamenat život celé společnosti. Škodlivé užívání alkoholu je jedním ze čtyř z nejběžnějších rizikových faktorů přispívajících ke vzniku hlavních nepřenosných onemocnění, které je možné řešit a jímž je možné předcházet. Máme již také k dispozici vědecky podložená fakta, z nichž vyplývá, že škodlivé užívání alkoholu se podílí na zdravotní zátěži způsobované přenosnými chorobami, mezi něž patří například tuberkulóza nebo HIV/AIDS. Škodlivé užívání alkoholu významně přispívá ke globální zátěži nemocemi a uvádí se celosvětově jako třetí nejrizikovější faktor z hlediska předčasných úmrtí a zdravotních postižení.

Z hlediska vzniku neuropsychiatrických poruch a jiných neinfekčních onemocnění, jako jsou kardiovaskulární choroby, cirhóza jater a různé druhy zhoubných nádorů, je škodlivá konzumace alkoholu jedním z hlavních rizikových faktorů, kterým je možné předcházet. Výrazný podíl zátěži nemocemi, který je škodlivému pití přisuzován, vyplývá z nechtěné i úmyslné újmy způsobované například při dopravních nehodách, násilným chováním nebo v důsledku sebevražd. K smrtelným zraněním připisovaným souvislosti s konzumací alkoholu často dochází u relativně mladých lidí. Míra rizika škodlivého užívání alkoholu se liší v závislosti na věku, pohlaví a dalších biologických charakteristikách konzumenta, jakož i na prostředí a kontextu, v nichž se alkohol popíjí.¹³

¹³ Globální strategie pro omezování škodlivého užívání alkoholu: (Translated from WHO (2010). Global strategy to reduce the harmful use of alcohol. Geneva: World Health Organisation.). Časopis Adiktologie: Odborný časopis pro prevenci a výzkum závislostí. 2011, roč. 11, č. 1, s. 18.

3 Alkoholismus

3.1 Alkoholismus a naše geny

Tendence stát se závislým na alkoholu byla dlouho přisuzována lidem z rodin z určitých sociálních vrstev. Podle vědců však tato zjevná dědičnost napovídá, že některé genetické složky ovlivňují sklony k problémům s alkoholem a přenáší se z generace na generaci. Vznik závislosti na návykových látkách však ovlivňuje v základě fakt, že jako živé bytosti se a priori s tématem závislosti konfrontujeme od prvních chvil života. Vyvíjíme se v absolutní závislosti na organismus matky v jejím lůně a nebyli bychom se schopni rozvinout v moudré lidské bytosti homo sapiens, kdyby ihned po narození nebyla k dispozici dost citlivá péče dospělé blízké bytosti. Stejně tak jsme závislí na spoustě dalších okolností a faktorů, které buď neumíme ovlivňovat, jako je vzduch, voda, sluneční energie, zemská přitažlivost, nebo se o to nějak pokoušíme, jako je to u závislosti na podpoře nebo dokonce mínění druhých. Na úrovni psychologické, sociální a spirituální se Já dítěte vyvíjí v intimní symbióze s matkou, tedy za absence jiného kontextu, jiného světa.¹⁴

Díky rychlému rozvoji technologií v objevování a analýze funkcí genu během posledních deseti let jsou nyní vědci schopni rychleji určit biologický původ komplikovaných poruch, jako je například závislost na drogách. Schopnost prozkoumat obraz dědičnosti na velkém vzorku populace a zmapovat stovky tisíc jemných variací v jednotlivých genomech umožňuje vědcům přesně stanovit specifický gen či jeho úsek, který má silný nebo slabý vliv na fyziologii daného člověka a na výslednou dispozici pro danou poruchu.

Stejně jako mnoho jiných poruch lidského chování se ani alkoholismus nespouští jen jedním způsobem a jeho původ není podmíněn pouze geneticky. Geny mohou hrát důležitější roli, ale vše je podmíněno procesy v mozku a těle a jejich vzájemnými interakcemi, které vyústí buď v obranu anebo spuštění dané nemoci. Oddělení těchto jednotlivých faktorů je velkou výzvou, a dodnes byl identifikován necelý tucet genů, které ovlivňují rizika vzniku alkoholové závislosti, ačkoliv zcela jistě existují ještě další takové geny.

¹⁴ KAMIL KALINA A KOLEKTIV. Základy klinické adiktologie. 2008. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1411-0, str. 17

Varianty každého ze známých genů pouze mírně pozměňují náchylnost jedince k alkoholu, ale v celé populaci je zastoupeno mnoho genů, a ty by mohly mít větší efekt na zlovyk pití, na další závislosti nebo na problematická chování či poruchy, jakými jsou například deprese a úzkost. Objev genů zodpovědných za naši odezvu na alkohol a pochopení jejího vlivu tedy může objasnit více okolností, které k danému jevu přispívají. Odhalení biologických procesů, které tvoří a zesilují závislost na alkoholu, zcela jistě napomůže zpřesnit již existující terapie a dovede nás k novým způsobům, jak čelit závislosti na alkoholu.¹⁵

4 Metanol

4.1 Fyzikální a chemické vlastnosti

Metanol (dřevný líh, dřevitý líh) je bezbarvá, polární, těkavá hořlavá tekutina s mírným zápachem po alkoholu. Metanol prudce reaguje s oxidačními materiály jako perchloranty, oxid chromový, brom, chlornan sodný, chlor a peroxidu vodíku.

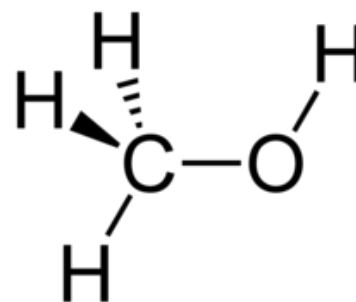
Metanol se mísí i se vzduchem, snadno tvoří výbušné směsi. Je dále mísitelný s vodou, alkoholy, estery, ketony a většinou organických rozpouštědel a forem mnoha azeotropických směsí.

Složení metanolu se mění v závislosti na podmínkách syntézy. Kromě vody jsou v něm typické nečistoty jako aceton, acetaldehyd, etanol a vyšší alkoholy, methylformiát a vyšší estery.¹⁷

4.2 Působení metanolu na člověka

Metanol se přirozeně vyskytuje v těle člověka. Je to přírodní složka obsažená v krvi, moči, slinách a vydechovaném vzduchu.

Malé množství metanolu je získáváno ve stravě hlavně z čerstvých citrusových plodů a šťáv, zeleniny, fermentovaných nápojů a dietních potravin (hlavně nealkoholické nápoje), které obsahují umělé sladidlo zvané aspartam.

Obrázek 1 Metanol

(Zdroj: Wikipedia)

¹⁵ NURNBERGER, JR., John I. a A Laura JEAN BIERUT. Hledání souvislostí: Alkoholismus a naše geny. Časopis Scientific American. 2007, roč. 2007, 7-8, s. 2.

¹⁷ Methanol health and safety guide, World health organization, Geneva 2007, ISBN 92 4 1511052

Obecná populace může být vystavena metanolu hlavně ze vzduchových emisí, z různých průmyslových a domácích použití, metanol se používá k výrobě rozpouštědel, kde konečný produkt výroby je volně skladován a uložen. Populace je vystavena metanolu prostřednictvím ovzduší a minimální limity jsou v současné době obvykle 10 000 krát nižší než povolené hranice.

Omezení působení metanolu například vdechnutím je obecně nízké, ale může být nižší za dodržování podmínek například při skladování a dodržování stanovených limitů. Náhodné nebo úmyslné požití metanolu nebo přípravků obsahujících metanol se vyskytuje méně často, a když ano, je spojeno s vysokou morbiditou a mortalitou.

4.3 Příjem, metabolismus a vylučování

Metanol se snadno vstřebává vdechnutím, požitím a dermálním vystavením, a je rychle distribuován do tkání v závislosti na rozložení vody v těle. Malé množství metanolu je vylučováno plícemi a ledvinami.

Metabolismus metanolu probíhá ve třech krocích zpočátku zahrnujících oxidaci na formaldehyd v játrech, kde se působením alkoholdehydrogenázy přemění na formaldehyd. Ve druhém kroku je formaldehyd pomalu přeměňován oxidací působením aldehyddehydrogenázy na kyselinu mravenčí v závislosti na pH. Ve třetím kroku se kyselina mravenčí oxiduje s pomocí kyseliny listové na oxid uhličitý a vodu. To je konečný produkt oxidace metanolu. Odstranění metanolu z krve se zdá být pomalé u všech živočišných druhů, a to zejména ve srovnání s etanolem. U lidí bylo zjištěno, že koncentrace metanolu v moči je přímo úměrná koncentraci metanolu v krvi.

4.4 Účinky na organismy v životním prostředí

Metanol je snadno degradován v životním prostředí v důsledku fotooxidací a biodegradačních procesů. Mnoho rodů a kmenů mikroorganismů jsou schopné použití metanolu jako růstového substrátu. Metanol je snadno odbouratelný v obou aerobních a anaerobních podmínkách v širokém spektru životního prostředí, včetně sladké i slané vody, v sedimentech a půdách, podzemních vodách, zdrojích podzemních vod a průmyslových odpadních vodách. Metanol je normální růstový substrát pro mnoho půdních mikroorganismů, které jsou schopny zcela se přeměnit pomocí metanolu na oxid uhličitý a vodu.

Metanol má nízkou toxicitu pro vodní a suchozemské organismy a efekt působení v důsledku expozice životního prostředí metanolu je nepravděpodobné.

4.5 Účinky na laboratorních zvířatech a in vitro testu

Metanol má nízkou akutní toxicitu pro zvířata. Mezi hodnoty LD50 po perorální expozice u potkanů, myši, králíků a psů v rozmezí 6200 až 13 000 mg / kg aMLD hodnota je 2000 - 7000 mg / kg u opic.¹⁸

Inhalace metanolu těhotných hlodavců po celé období embryogeneze vyvolává širokou škálu účinků závislou na koncentraci teratogenních a embryogenních účinků.

Metanol neindukuje výměny sesterských chromatid u čínských křečků a buněk in vitro, ale způsobil významný nárůst mutací a frekvencí v L5178Y buňkách myšího lymfomu.

Nejsou k dispozici žádné klinické studie na stanovení karcinogenity.

4.6 Účinky na člověka

Metanol dráždí oči, kůže a dýchací ústrojí. Široká škála negativních účinků na oči je spojována s dlouhodobým působením menších dávek metanolu. Orální, inhalační a perkutánní působení vysokých koncentrací metanolu má za následek deprese centrálního nervového systému, slepotu, kóma až smrt.

Delší nebo opakovaný kontakt metanolu s pokožkou může způsobit dermatitidu. Někaké roztoky metanolu na kožní defekty mohou při dlouhodobějším působení poškodit kůži díky propustnosti bariér.

Téměř všechny informace čerpané ze studie o toxicitě metanolu u lidí (vzorek Evropa) souvisí spíše s následky akutního požití, než u chronického působení metanolu a drtivá většina otrav vyplývá z konzumace falšovaných alkoholů nebo alkoholu, který obsahuje nějaké produkty metanolu. Ačkoli pozření je nejčastější způsob otravy, v závažných a mimořádných podmínkách může dojít k otravě při vdechování páry metanolu a perkutánní absorpce metanolicke kapaliny. Ty jsou také účinné při vzniku akutního toxického syndromu charakterizovaného metabolickou acidózou, útlumem centrálního nervového systému, slepotou, kómatem až smrtí.

¹⁸ Methanol health and safety guide, World health organization, Geneva 2007, ISBN 92 4 1511052

Závažnost metabolické acidózy je variabilní a nemusí dobře souviset s množstvím požitého metanolu.¹⁹

4.7 Příznaky otravy metanolem a toxicita

Hlavním rizikem při intoxikaci metanolem je metabolická acidóza se vzestupem aniontového gapu a poklesem bikarbonátu. Je způsobena hromaděním kyseliny mravenčí a v pozdější fázi také kyseliny mléčné. Kyselina mravenčí se kumuluje v sítnici, očním nervu a bazálních gangliích mozku. Dochází k jejich poškození a útlumu centrálního nervového systému.

4.7.1 Příznaky požití metanolu

- zpočátku lehká opilost, horší artikulace
- po 12 - 24 hodinách bez příznaků následují bolesti hlavy, dušnost, bolesti břicha, hypotenze, křeče, zvýšená ospalost, případně ztráta barevného vidění
- postupně dochází k degeneraci zrakového nervu a rozvratu metabolických procesů.

4.7.2 Následky při přežití intoxikace

- poruchy zraku až slepota (25 - 30 % otrav)
- neurologické poruchy - třes, ztuhlost, změny osobnosti. – vyskytují se u třetiny lidí. Pacienti po tak těžkých otravách by měli být trvale kontrolováni.²⁰

Minimální toxická hladina metanolu v krvi je asi 100 mg/l, v průměru se udává 0,1 ml/kg pro dospělého. Koncentrace metanolu v krvi 200 mg/l již nutně vyžaduje léčbu antidotem, 400 mg/l způsobuje těžkou otravu a 1000 - 2500 mg/l je letální hladina. Ve vnímavosti k metanolu jsou u jednotlivých jedinců značně individuální rozdíly. Koncentrace kyseliny mravenčí nad 200 mg/l způsobuje oční příznaky a metabolickou acidózu. Nad 500 mg/l HCOOH jde o těžkou otravu.²¹

¹⁹ Methanol health and safety guide, World health organization, Geneva 2007, ISBN 92 4 1511052

²⁰ Aktuálně.cz, Oslepnout či zemřít po metanolu mohou i uzdravení. Dostupné z [www: http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/clanek.phtml?id=758555](http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/clanek.phtml?id=758555), online [9.11.2013]

²¹ Methanol health and safety guide, World health organization, Geneva 2007, ISBN 92 4 1511052

4.8 První pomoc při otravě metanolem

- Dospělí: vypít 150-200 ml 40% destilátu, například vodky nebo koňaku.
- Děti: asi 1,5 ml 40% alkoholu/kg (0,6 g 100% etanolu/kg) zředěného vodou nebo džusem na 10–20 % roztok.

4.8.1 Léčba

Včasné podání antidota (etanol nebo fomepizol) minimalizuje tvorbu toxických metabolitů; po požití suspektně toxického množství začít podávat antidotum ihned, zahájení léčby až za 8-10 hodin a později zvyšuje morbiditu a mortalitu.

Kritéria pro observaci ve zdravotnickém zařízení: celková dávka metanolu pod 0,1 ml/kg 100% metanolu obvykle nevyžaduje specifickou terapii, jen první pomoc (primární eliminaci) a observaci 6-12 hodin včetně kompletního laboratorního vyšetření. Hospitalizace na JIP je nutná u pacientů v acidóze, s poruchou vizu, vědomí nebo hladinou metanolu nad 200 mg/l.

4.8.2 Doporučený terapeutický postup:

- 1) Zajištění základních životních funkcí: uvolnit dýchací cesty, zajistit adekvátní ventilaci, při útlumu dechu nebo vědomí intubace, opatrně navýšit minutovou ventilaci jako prevenci zhoršení acidémie; průběžně sledovat TK, puls, dech, srdeční rytmus, stav vědomí, výdej moči, provést 12 svodové EKG; při hypotenzi doplnit tekutiny, při přetrvávání nízké dávky beta agonistů jako dobutamin nebo dopamin (2-10 $\mu\text{g/kg/min}$), event. monitorování centrálního žilního tlaku.
- 2) Dekontaminace GIT: nemá význam, protože metanol se rychle absorbuje; zvracení má smysl jen brzy po požití (do 1 hodiny), pak první pomoc (viz výše), krátce po požití velkého množství metanolu je vhodné odsát žaludeční obsah nasogastrickou sondou; aktivní uhlí nemá efekt.
 - a) ihned při příjmu stanovit hladiny metanolu a etanolu, pH, bikarbonát, elektrolyty, (vypočítat aniontový gap), není-li včas (do 2 hodin) dostupná hladina metanolu, změřit osmolalitu séra a vypočíst osmolální gap; jsou-li laboratorní výsledky 6hodin po požití normální (podrobně viz odstavec Laboratoř), není otrava pravděpodobná;
 - b) zajistit oční vyšetření včetně zrakové ostrosti;

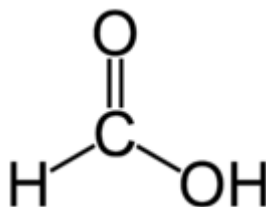
- 3) Antidota (etanol nebo fomepizol): zpomalují metabolismus metanolu kompetitivní inhibicí alkoholdehydrogenázy a brání tak vzniku metabolických komplikací; proto je léčbu vhodné zahájit často ještě před potvrzením diagnózy. Je-li pacient asymptomatický a je dobře dostupné toxikologické vyšetření (výsledky do 2 hodin), lze s podáváním antidota počkat. U symptomatických pacientů s těžkou acidózou, poruchami zraku nebo sníženým vědomím zahájit léčbu ihned. Pacienti léčení antidotem by měli zároveň dostávat leukovorin (kys. folinovou) intravenózně.²²

4.9 Laboratorní stanovení

Metanol v krvi se stanovuje plynovou chromatografií s head space uspořádáním. Plynová chromatografie nebývá využívána prakticky v žádné laboratoři v nepřetržitém provozu. Z tohoto pohledu se jako mnohem výhodnější jeví stanovení metabolitu metanolu kyseliny mravenčí.

4.9.1 Princip

Kyselina mravenčí se oxiduje na CO₂ za současné redukce NAD⁺ na NADH, který je stanoven spektrometricky při 340 nm pomocí formiát dehydrogenázy.

Obrázek 2 Kyselina Mravenčí

Smrtelná dávka metanolu pro člověka není zcela jistě specifikovaná, ale je hlášena v rozmezí 0,3ml - 1g / kg (tělesné hmotnosti).²³ Co se týká akutní toxicity, metanol je klasifikovaný jako látka akutně toxická třetí třídy po požití, vdechnutí a při kontaktu s pokožkou, co znamená, že odhadovaná akutní toxická dávka ATE při požití je 50–300 mg/kg tělesné hmotnosti, při vdechnutí páry 2–10 mg/l a při kontaktu s pokožkou 200–1000 mg/kg tělesné hmotnosti.²⁴ Pitvy z obětí smrtících otrav metanolem odhalily degeneraci oční sítnice a zřetelného nervu, také makroskopické patologie u viscerálních orgánů, dále plíce a centrální

²² Toxikologické informační středisko, Odborné doporučení pro intoxikaci Metanolem. Dostupné z [www: http://www.tis-cz.cz/index.php/informace-pro-odborniky/methylalkohol](http://www.tis-cz.cz/index.php/informace-pro-odborniky/methylalkohol) , online [8.12.2013]

²³ Methanol health and safety guide, World health organization, Geneva 2007, ISBN 92 4 1511052

²⁴ Centrum pre chemické látky a prípravky, „Metanol. Dostupné z [www: http://www.cchlp.sk/pages/public/METANOL.pdf](http://www.cchlp.sk/pages/public/METANOL.pdf) , online [2.11.2013]

nervový systém zahrnoval řadu edematózních, krvácivých stavů a degenerativní změny.

Poruchy zraku jsou několika typů (rozmazání, zúžení zorného pole, změny ve vnímání barev a dočasná nebo trvalá slepota). Některé příznaky poruch zraku byly hlášeny u pracovníků vystavených nad úroveň působení metanolu ve vzduchu, přesahující expozičními limity.²⁵

Žádné epidemiologické údaje nejsou k dispozici, aby hodnotili karcinogenitu metanolu pro člověka. Jedinci s nedostatkem kyseliny listové mohou mít větší riziko otravy metanolem ve srovnání se zdravými jedinci. Lidská populace, která je potenciálně ohrožena nedostatkem folátů, jsou například těhotné ženy, starší lidé, alkoholici, osoby s nízkou kvalitou stravy a jednotlivci užívající určité léky.

Nebezpečí pro zdraví člověka, prevence a ochrana, první pomoc

4.9.2 Zdravotní dohled

Kontrola expozice dodržováním předpisů a dobré pracovní podmínky. Hygiena a dbání na ní je nejdůležitější.

Kompletní zdravotnická a profesní anamnéza před vstupem do zaměstnání při práci s metanolem. Anamnéza by měla být provedena, fyzikální vyšetření se provádí se zvláštním důrazem na kůži, oči, játra a ledviny. Existující onemocnění kůže a historie alkoholismu v anamnéze vyžadují rozhodnutí o vhodnosti pro toto zaměstnání. Následná lékařská vyšetření by měla být v pravidelných intervalech, a měla by být provedena také v případě nadměrné expozice metanolu.

4.9.3 Nebezpečí výbuchu a požáru

4.9.3.1 Nebezpečí výbuchu

Metanol a jeho výpary se vzduchem jsou výbušné. Prudké reakce metanolu mohou nastat s oxidačními látkami.

4.9.3.2 Nebezpečí požáru

Metanol je vysoce hořlavý a hoří neviditelným nebo světle modrým plamenem. Metanol může vznítit vlivem zahřátí, jiskření či manipulace s otevřeným ohněm a páry mohou putovat ke zdroji vznícení a znovu vzplanout.

²⁵ Methanol health and safety guide, World health organization, Geneva 2007, ISBN 92 4 1511052

4.9.3.3 *Prevence*

V blízkosti metanolu by neměli být žádné zdroje vznícení, jako otevřený plamen, jiskry nebo kouření v blízkosti metanolu, kde se používá či skladuje. Kontakt metanolu s oxidačními činidly je třeba se vyhnout. Metanol se musí používat a skladovat na chladném uzavřeném místě s dostatečnou ventilací s elektrickými nevýbušnými zařízeními a osvětlením.

4.9.3.4 *Hasicí prostředky*

Malé požáry lze uhasit suchým chemickým hasicím přípravkem, Oxid uhličitý, voda, sprej, pěna odolná alkoholu, nebo pokud tyto nejsou k dispozici, tak lze bojovat zředěním velkého množstvím vody.

4.9.4 *Skladování*

Metanol se skladuje v čistých nádobách vyrobených z měkké oceli, nerezové oceli, polyethylenu s vysokou hustotou nebo vulkanizovaný přírodní kaučuk. Nevhodná nádoba je z materiálu jako jsou zinek, hliník, hořčík, slitiny hořčíku, olovo, cín, titan, měkčené PVC, polystyren nebo polymetylmetakrylát. Skladovací nádrže musí být konstruovány s vnitřní plovoucí střešou na inertní podložce, aby se minimalizovalo míšení par.

Metanol je třeba skladovat v dobře větraných oblastech mimo přímé sluneční záření a vlhkosti. To by nemělo být uchováváno s oxidačním materiálem takovým jako chloristany, oxid chromový, brom, chlornan sodný, peroxid vodíku nebo chlor, v důsledku požáru a nebezpečí výbuchu.

Vzhledem k hořlavosti metanolu by měla být skladovací cisterna obehnaná hrází a chráněna pěnamy typu buď kysličník uhličitý, nebo suchým chemickým hasicím systémem.

4.9.5 Doprava

Všechny přepravní kontejnery (cisternové vozy, čluny, barely a sudy), by měly být z uhlíkové oceli v čistém a suchém stavu před naložením. Tlak vzduchu by nikdy neměl být použit pro nakládání nebo vykládání metanolu. V případě nehody s újmou v cisternách nebo přepravovaného bubnu či sudů s metanolem, musí být vozidlo ihned zastaveno a všechny zdroje vznícení rychle odstraněny.

4.9.6 Únik a likvidace

Pro relativně malé úniky (asi 25 litrů), se může kapalina adsorbovat na písku anebo je převedena do vhodných nádob. Na místech rozlití je třeba důkladně umýt vodou.

V případě úniku je nutné mít ochranný oděv případně dýchací přístroj a personál smí vstoupit do nebezpečné oblasti jen v případě nutné potřeby. Metanol nepředstavuje významné riziko pro vodní nebo suchozemský život, s výjimkou v případě úniku. Kontaminaci půdy, vody a ovzduší se lze vyhnout vhodnými metodami skladování, manipulací, přepravě a nakládání s likvidací.

4.9.7 Nebezpečí / Příznaky, prevence a ochrana, první pomoc

Kůže: páry jsou dráždivé, vyvolávají podráždění, zarudnutí. Používat ochranné rukavice a ochranný oděv, případně svléknout znečištěný oděv, omýt zasaženou pokožku důkladně čistou tekoucí vodou a přivolat lékařskou pomoc.

Oči: podráždění, zarudnutí, bolest. Musí se zajistit koncentrace par pod limity pracovních expozic; nosit protichemické bezpečnostní brýle, používat obličejový štít při manipulaci s roztoky. První pomoc - vypláchnout oči velkým množstvím vody po dobu nejméně 15 min, poté vyhledat lékařskou pomoc.

4.9.8 Biologické materiály

Palety především chromatografické metody byly použity pro stanovení metanolu v biologických vzorcích normálních, otrávených a pracovně exponovaných jedinců. Metanolové působení se dá měřit ve vydechovaném vzduchu, v krvi a moči.²⁶ Identita metanolu byla potvrzena pomocí chemické specifičnosti barevné reakce mezi hypermanganem a formaldehydem.²⁷

²⁶ Methanol health and safety guide, World health organization, Geneva 2007, ISBN 92 4 1511052

²⁷ Methanol, Environment Health Criteria 196, World Health Organization, Geneva 1997, ISBN 92 4 157196 9, str 82

4.9.9 Kyselina mravenčí jako indikátor otravy

Rychlé stanovení hladiny kyseliny mravenčí v séru je z hlediska zahájení léčby významnější než stanovení hladiny metanolu. Výhodou nové, kapilárně elektroforetické metody je jednoduchost, malá spotřeba vzorku (stačí několik mikrolitrů zředěného krevního séra) a vysoká rychlost. Oproti stávajícím metodám, například plynové chromatografii (dostupné pouze ve vybraných toxikologických laboratořích) odpadá transport vzorků krve, derivace a úprava vzorku krve, která vždy znamená značnou časovou prodlevu. Pomocí vyvinuté metody lze také dobře monitorovat snižování hladiny kyseliny mravenčí v séru, což umožňuje optimalizovat délku hemodialyzační léčby nutné k odstranění toxického metabolitu z organismu. „Každá hodina, po kterou je postižený vystaven nebezpečně vysoké hladině kyseliny mravenčí zvyšuje riziko závažného poškození organismu a trvalých následků. Včasné zahájení adekvátní léčby a určení doby jejího trvání na základě monitorování hladiny jak metanolu tak zejména kyseliny mravenčí se jeví jako optimální postup,“ dodává primář havířovského ARO Robert Boček.²⁸

²⁸ Science World.cz, Rychlá diagnóza otravy methanolem – podle kyseliny mravenčí. Dostupné z www: <http://www.scienceworld.cz/aktuality/rychla-diagnoza-otravy-methanolem-podle-kyseliny-mravenci> , online [9.11.2013]

5 Prohibice

5.1 Historie prohibice i prohibice dnes

Prohibice je přesněji zákaz nebo zamezení například výroby, prodeje, dovozu a vývozu některých výrobků, zejména alkoholických nápojů.²⁹

Snahy omezit či úplně zakázat prodej alkoholu se hlavně během 20. Století objevily několikrát a i dnes v mnohých státech různá omezení fungují. Jaké následky však mělo zavedení prohibičních zákonů v minulosti? Pití alkoholických nápojů by se dalo označit za součást našeho kulturního dědictví. Konzumace alkoholu však není tradicí celého lidstva. Třeba v islámských či buddhistických zemích je situace velmi odlišná. Ovšem i ve většině zemí, kde je konzumace alkoholu běžná, existují mnohá prohibiční opatření. Tak třeba namátkou zákaz prodeje alkoholu dětem a mladistvým, zákaz pití alkoholu na veřejnosti či zákaz prodeje alkoholu mimo vymezené hodiny. Právě tato omezení prodeje a konzumace alkoholu jsou ve světě vcelku běžná.³⁰

Alkoholová prohibice nic dobrého nepřinesla. Rozjel se obchod s černým alkoholem. Přirozená poptávka po alkoholu, který lidé pijí snad odjakživa, se nezastavila ani před plošnými zákazy. Přehnaná spotřeba alkoholu nám může škodit. Tušit musíme i to, že různý alkohol může mít různou kvalitu s opět nezanedbatelným dopadem na naše zdraví. Skutečnost, že pak mnozí z nás alkohol v různé míře a v různé kvalitě konzumují, je výsledkem našeho svobodného rozhodnutí, ve kterém poměřujeme rizika a negativa s užitkem ze spotřeby. Zavedením prohibice nám stát říká, že odpovědného rozhodnutí schopni nejsme, že jsme nebezpeční svým chováním sami sobě a že nás před sebou samými musí stát chránit.

Není náhodou, že k pančování a podvádění dochází nejčastěji u takových produktů, jako je právě alkohol, cigarety, či benzin. Časté podvody v těchto odvětvích jsou vyvolány snahou vyhnout se vysoké spotřební dani či jiné regulaci, která zvyšuje náklady. Čím vyšší zdanění stát uplatňuje, tím silnější pobídky k podobnému chování sám vytváří.

²⁹ ABZ.cz: slovník cizích slov, Pojem prohibice. Dostupné z www: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/prohibice> , online [10.11.2013]

³⁰ Alkoholium.cz | Internetový magazín o alkoholických nápojích, Prohibice v historii i dnes. Dostupné z www: <http://www.alkoholium.cz/prohibice-v-historii-i-dnes> , online [10.11.2013]

K nákladům prohibice je třeba přičíst ušlé zisky výrobců a prodejců, které se projeví v nižších mzdách jejich zaměstnanců, nižších odvedených daních ze zisku, v nižším výběru DPH, a v neposlední řadě spotřební daně. Náklady mohou být navíc enormně vyšší, pokud bude prohibice trvat dostatečně dlouho na to, aby vznikl černý trh, který s sebou přináší nejen nižší kvalitu alkoholu a tedy i vyšší zdravotní rizika, ale také doprovodnou kriminalitu. A je více než diskutabilní, že prohibice zachrání životy v budoucnu.³¹

5.2 Prohibice v USA

Američtí moralisté brojili proti nadměrnému pití už 18. století. Avšak teprve okolo roku 1900 přešly vůdčí organizace hlásající abstinenci, tedy Ženská křesťanská unie za abstinenci a Liga proti nálevnám, od úsilí o nápravu jedinců ke kampani za uzákonění prohibice. V desátých letech 20. století se z Ligy proti nálevnám stala jedna z nejúčinnějších nátlakových skupin v amerických dějinách, jelikož během svého soustředěného boje za zvolení „suchých“ kandidátů zmobilizovala protestanské církve. Volby v roce 1916 zaručily v obou komorách Kongresu dvoutřetinovou většinu nutnou pro přijetí prohibičního dodatku k ústavě. Válečný duch obětavosti, potřeba obilí k výrobě potravin i válečný odpor k německo-americkým pivovarníkům brzy přeměnily celou záležitost ve zkoušku vlastenectví. 18. prosince 1917 Kongres schválil a rozeslal do jednotlivých států Osmnáctý dodatek, jímž se rok po ratifikaci, k níž došlo 16. Ledna 1919, zakazovala s celostátní účinností výroba, prodej nebo doprava opojných nápojů.

Umínění Američané ovšem pili dál. Kongres nikdy nevytvořil k prosazování zákona náležité nástroje, bylo-li vůbec něco takového možné, vezmeme-li v úvahu žízeň veřejnosti, liknavou podporu ze strany místních úřadů a zisky, které pramenily z pašování a podloudného obchodu. V Detroitu dokázala lihovarnický průmysl mohutností předčít jen výroba automobilů. Zapadáky, placatky a koktejlové večírky patřily k společenským novotám prohibiční éry stejně jako narůstající alkoholismus žen. Říct, že prohibice umožnila rozvoj organizovaného

³¹ ODS.cz - Občanská demokratická strana, Plošná prohibice? Stačila by selektivní opatření. Dostupné z www: <http://www.ods.cz/clanek/2639-plosna-prohibice-stacila-by-selektivni-opatreni> , online [9.11.2013]

zločinu, by bylo poněkud přehnané, neboť organizovaná neřest, hazardní hry a vydírání měly již dlouho tradici a často byly svázány s nálevkami.³²

Alkohol podle vytvořených nátlakových skupin ničil rodinný život a navyšoval kriminalitu. Ke schválení prohibičního Volsteadova zákona došlo až po válce v roce 1919 společně s ratifikací 18. dodatku Ústavy. Záměr byl možná bohulibý, výsledky, které se projevovaly během 20. let 20. století, byly však katastrofální. Američané totiž neztratili chuť pít, spíše naopak. Alkohol byl zakázaným ovocem, které zkrátka chutnalo. Toho dokonale využila mafie v čele se slavným gangsterem Al Caponem. Alkohol se vyráběl i dovážel nelegálně a to opravdu ve velkém a ani snahy amerických úřadů s tím mnoho nezmohly. Černý trh a s ním spojená kriminalita narůstala. Stát rovněž tratil obrovské částky na daních, které by odváděli legální výrobci alkoholu. Mizerně na tom byla i kvalita konzumovaného alkoholu. Lidé jednoduše pili vše, co jim přišlo pod ruku, což mělo za následek nejednu otravu. Enormním způsobem také vzrostl počet tajných barů. Roku 1931 byl zatčen a uvězněn Al Capone a situace se alespoň částečně uklidnila. Roku 1933 byl nakonec Volsteadův zákon zrušen, což mělo i pozitivní vliv na stagnující americkou ekonomiku. Hlavně však prakticky zanikl černý trh s alkoholem a s ním i jeho všechny negativní důsledky.

5.3 Suchý zákon v Rusku

Snahy omezit konzumaci alkoholu v Rusku se objevují již za cara Borise Godunova na přelomu 16. až 17. století. Jako nejzásadnější a zároveň nejhorší „suchý zákon“ označují Rusové ten z května roku 1856 z éry Michaila Gorbačova. Podle něj se nesměly vyrábět alkoholické nápoje s obsahem alkoholu nad 50%, zakázáno bylo pití na veřejnosti a omezena byla doba prodeje alkoholu. První rok se zdálo, že zákon přinese zlepšení. Konzumace alkoholu podle zdrojů klesla až o 40%. Jenže co nastalo poté, nemůže první rok kompenzovat. Rusové se totiž zařídili po svém a ve velkém se vrhli na domácí pálení tzv. samohonky a narostl i podíl černého trhu. Po dvou letech byl tedy „suchý zákon“ raději zrušen. Jelikož je spotřeba alkoholu na hlavu v Rusku i dnes vysoká, snaží se vláda jeho spotřebu částečně omezit stanovením minimální ceny a zákazem prodeje alkoholu v noci.

³² GEORGE B. TINDALL. Dějiny Spojených Států Amerických. 2008. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-588-3.

Velmi zajímavý model funguje v mnoha skandinávských zemích mimo Dánska. I tyto země si prošly pokusy s úplným zákazem prodeje alkoholu, který se však nesetkal s kýženým úspěchem podobně jako v jiných koutech světa. Tento model spočívá ve státem vlastněných obchodech prodávajících alkoholické nápoje. Omezená je i jejich otevírací doba. Na alkohol je dále zavedena také poměrně vysoká daň, což jeho konzumaci prodražuje. Regulován je i dovoz alkoholických nápojů ze zahraničí. Dalo by se říci, že tento umíněný, ale střízlivý model funguje celkem dobře. I když i jeho omezení samozřejmě existují.

5.4 Prohibice v České republice

I v Česku byla v minulosti zavedena prohibiční opatření. Ta se však týkala hlavně voleb. Například během parlamentních voleb v roce 1992 byla zavedena částečná prohibice, ze které byla vyjmuta akorát 10 stupňů a méně stupňová piva. Podobná situace se pak opakovala během komunálních voleb v roce 1994. Tento zvyk přetrval ještě z dob Československa.³³ Za socialismu se nesměl tvrdý alkohol prodávat při pohřbech sovětských pohlavářů Brežněva, Andropova a Černěnka. Pamětníci si vzpomínají na to, že regály s alkoholem v obchodech byly tehdy přikryty bílými plachtami.³⁴

Dne 14. září 2012 začala v České republice platit historicky první, byť jen částečná, prohibice. V souvislosti s vlnou otrav metanolem ministerstvo zdravotnictví s okamžitou platností zcela zakázalo prodej a nalévání nápojů s obsahem alkoholu 20 procent a více. Toto opatření nahradilo starší nařízení z 12. září 2012, které zakazovalo pouze stánkový prodej tvrdého alkoholu. Důvodem pro zavedení částečné prohibice byla nová zjištění ze 14. září, kdy na základě analýz vyšlo najevo, že závadný alkohol pocházel především z kamenných obchodů a restaurací. Otravy alkoholem se navíc potvrdily i na nových místech republiky. Někteří odborníci však upozorňovali na to, že prohibice může ochromit legální trh a ještě více aktivizovat černý trh s lihovinami. Ministr zdravotnictví Leoš Heger ještě 13. září nepovažoval celoplošný zákaz za šťastné řešení. „Prozatím není dostatek podkladů, aby se zákaz, v uvozovkách prohibice, vyhlásil v celé republice plošně,“ uvedl ministr a poukázal přitom na to, že zdroje jsou

³³ Alkoholium.cz | Internetový magazín o alkoholických nápojích, Prohibice v historii i dnes. Dostupné z [www: http://www.alkoholium.cz/prohibice-v-historii-i-dnes](http://www.alkoholium.cz/prohibice-v-historii-i-dnes) , online [10.11.2013]

³⁴ Blesk.cz, Alkoholová prohibice v Česku: Černý trh se o chlást postará!. Dostupné z [www: http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-kauza-methanol/181484/alkoholova-prohibice-v-cesku-cerny-trh-se-o-chlast-postara.html](http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-kauza-methanol/181484/alkoholova-prohibice-v-cesku-cerny-trh-se-o-chlast-postara.html) , online [9.11.2013]

lokalizovány geograficky. Porušení zákazu prodeje je správní delikt. Podnikateli v takovém případě hrozí pokuta až tři miliony korun a jeho provozovna může být dočasně uzavřena. V případě, že by pití prodával dál, mohl by být podezřelý z trestného činu obecného ohrožení, kde tresty přesahují deset let vězení. Hrozil by mu i trest výjimečný. Možné je i obvinění z trestného činu ohrožení zdraví závadnými potravinami z nedbalosti. Prohibice se původně týkala pouze území ČR a export nebyl nijak omezen. O pár dní později však Polsko a Slovensko zakázaly obchodování s více než dvacetiprocentním alkoholem vyrobeným v Česku. V reakci na to vláda zakázala vývoz stejného druhu lihovin. Důvodem byly především obavy z toho, že zákaz vývozu nařídí Evropská unie, a v tom případě by dle ministra Hegera bylo jeho odvolání daleko složitější. Prohibice byla uvolněna 27. září 2012. Do prodeje se dostal alkohol vyrobený do 31. prosince 2011. Lihoviny vyrobené v průběhu roku 2012 se mohly začít prodávat pouze s novým kolkem a "rodokmenem" (certifikátem dokládajícím původ). Všechny otevřené lahve byly považovány za rizikové a musely být zlikvidovány.³⁵

5.5 Metanolová kauza a její následky v České republice

Poslední odhady budou počítány rok od počátku metanolové kauzy. Zemřelo 47 lidí, dalších zhruba 80 mělo zdravotní problémy, přičemž řada z nich si ponese doživotní následky. Série otrav alkoholickými nápoji obsahujícími metanol začala na severu Moravy. Vzápětí se však rozšířila i do dalších krajů a tři oběti zřejmě měla i v polském příhraničí. Rozsáhlé kontroly policie, celníků, hygieniků či potravinářských inspektorů výskyt otrav rapidně snížily, ale nezastavily jej úplně. Podle policie mohlo být dodáno na český trh až 15 000 litrů nebezpečného alkoholu. Velkou část úřady zabavily, v současnosti je podle policie v oběhu stále asi 2000 litrů závadného alkoholu, možná i více. Policisté zadrželi a obvinili 70 lidí, několik z nich již bylo obviněno. Dosud ale soudy rozhodovaly v méně závažných případech. Stíháno je v ní 31 lidí, z toho sedm pro úmyslné obecné ohrožení, za což jim v případě uznání viny hrozí 12 až 20 let vězení nebo

³⁵ Aktuálně.cz, Prohibice v České republice. Dostupné z [www: http://wiki.aktualne.centrum.cz/prohibice-v-ceske-republice](http://wiki.aktualne.centrum.cz/prohibice-v-ceske-republice) , online [9.11.2013]

i výjimečný trest včetně doživotí. Speciální policejní tým 'metyl' pokračuje ve vyšetřování.³⁶

Po 18 dnech od první otravy policie 24. září 2012 oznámila, že kriminalisté objevili zdroj jedovatého metanolu. Metanol podle nich pocházel z ČR, byl řádně zakoupený a dodaný do opavské firmy, odkud putoval na černý trh. Policie také zadržela dvojici hlavních podezřelých: obchodníka z Karviné, slovenského občana Rudolfa Fiana, a tuzemce Tomáše Křepelu, majitele firmy z obce Řitka. Muži údajně dobře věděli, že namíchali „smrtící koktejl“. Fian je obviněn z obecného ohrožení a Křepela je stíhán za pomoc k trestnému činu. 12. října obvinila policie z obecného ohrožení třetího muže, distributora ze Zlínska, který smrtící směs namíchanou v Opavě dále šířil. Budou-li tito muži uznáni vinnými, hrozí jim 12 až 20 let vězení, případně výjimečný trest.

³⁶ Aktuálně.cz, Rok od začátku metanolové kauzy: 47 mrtvých, desítky obviněných. Dostupné z www: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/grafika/2013/09/03/rok-od-zacatku-metanolove-kauzy-47-mrtvych-desitky/#46> , online [9.11.2013]

5.6 Průřez prohibicí v ČR

6. září	Tři lidé zemřeli na otravu methanolem
7. září	Policie našla zdroj závadného alkoholu
8. září	Dva případy otravy methanolem na Jihu Moravy
9. září	Otrava v Příbrami, padlo první obviněn
10. září	Kontroly obchodů a restaurací
11. září	Počet obětí se zvýšil na sedm
12. září	Krizový štáb a mimořádné opatření
13. září	18 potvrzených obětí
14. září	Ministr vyhlašuje prohibici
15. září	První den prohibice
16. září	20 obětí, první případy na Slovensku
17. září	Německo rozšiřuje varování
18. září	Na Slovensku zakazují alkohol z Česka
19. září	Debata se přesouvá na půdu EU
20. září	Vláda vydala zákaz o vývozu alkoholu
21. září	Česku dovoz zakázalo i Rusko
22. září	Metanol už v Česku zabil 24 lidí
23. září	Policie má jasno, viníci odhaleni
24. září	zemřela 25 obětí, hlavní viník jednal úmyslně
25. září	Třetina zabaveného alkoholu se vylije
26. září	Likérky lepí nové kolký a čekají na pokyn vlády
27. září	Prohibice zmírněna
12. října	Obviněn distributor ze Zlína
16. října	50 % methanolu v Tuzemáku Likérky Drak
18. října	Obvinění jednatel Likérky Drak a dva distributoři
19. října	50% methanolu má i originál vodka jemná Likérky Drak
22. října	Další dvě otravy methanolem, tentokrát v Prostějově
24. října	Metanol je i v Královohradeckém kraji
25. října	Policie zadržela podnikatele Březinu
28. října	Osm zadržených, první vazba
29. října	Obvinění kráčením daně způsobili škodu za 200 miliónů
1. listopadu	Další oběť v Moravskoslezském kraji
14. listopadu	Další dvě oběti, tentokrát z Olomouce
15. listopadu	Ve Frýdku-Místku zemřela 35. Oběť
26. listopadu	Týdny přinesly další tři oběti methanolu
8. prosince	Metanolu po týdnu podlehl muž z Benešova
16. ledna	Pro obecné ohrožení je stíháno 6 lidí
23. ledna	Moravskoslezští policisté už obvinili 39 lidí
25. ledna	Ve Zlíně padly první rozsudky
29. ledna	Na otravu methanolem zemřela šestnáctiletá dívka
11. března	Metanol stále straší, další dva mrtví
29. března	Zlínská policie obvinila dalších pět lidí
3. července	První výslechy, stovky svědků
16. srpna	Překupníci s methanolem dostali osm let vězení
2. září	Rok od první otravy – 47 mrtvých, desítky obviněných

Graf 1Nárůst obětí v ČR

5.7 Obchodníkům klesly tržby

V reakci na aféru letos v srpnu Poslanecká sněmovna schválila zákon o povinném značení lihu. Zákon mimo jiné snižuje objem nejvyššího povoleného balení a zavádí kauce nutné pro registraci obchodníků a výrobců lihovin. Současně sněmovna schválila novelu živnostenského zákona, která zavádí koncese pro prodejce kvasného lihu, konzumního lihu a lihovin. Aféra měla výrazný dopad na tržby tuzemských výrobců a prodejců tvrdého alkoholu. Oproti roku 2011 loni se prodej v maloobchodech snížil meziročně o zhruba devět procent, v restauracích odbyt propadl o 11 procent a na Moravě dokonce o 15 procent.⁴¹

Pozitivní a negativní vliv prohibice ČR na prodej vybraných alkoholických nápojů

Nyní uvedu pár příkladů nárůstu nebo poklesu prodejů u nejznámějších značek lihovin a likérů, na kterých se částečná prohibice podepsala.

⁴¹ Aktuálně.cz, Rok od začátku metanolové kauzy: 47 mrtvých, desítky obviněných. Dostupné z [www: http://aktualne.centrum.cz/domaci/grafika/2013/09/03/rok-od-zacatku-metanolove-kauzy-47-mrtvych-desitky/#46](http://aktualne.centrum.cz/domaci/grafika/2013/09/03/rok-od-zacatku-metanolove-kauzy-47-mrtvych-desitky/#46) , online [9.11.2013]

Z obavy před otravou metanolem Češi výrazně omezili nákup lihovin. To se samozřejmě ekonomicky nejvíce dotklo distributorů lihovin, zejména pak vodky, která byla nejvíce postiženou lihovinou. Podle statistik Brown – Forman klesly za první dva měsíce po prohibici (říjen-listopad) prodeje vodky v retailu v porovnání s minulým rokem téměř o 32,5 milionu korun.

Tento propad se ovšem týkal zejména lokálních vodek, kterým podle posledních průzkumů výzkumné agentury Perfect Crowd a společnosti Brown – Forman mezi spotřebiteli důvěřuje pouze 22 %. Oproti tomu 77 % věří zahraničním vodkám. Nejvíce pak vodka Finlandia, které projevilo důvěru 87 % dotázaných spotřebitelů. Právě tato vodka, díky prověřené kvalitě a důvěře spotřebitelů, na prohibici v ČR nejvíce vydělala. Její prodeje vzrostly v retailu za říjen a listopad o celých 63,1 %. V absolutních číslech to pak činí vzrůst prodejů téměř o 3,5 milionů korun.

Prohibice také zvýšila prodejnost kategorie whisky. Její prodejci na území ČR zaznamenali v retailu ve zmiňovaném období vzrůst prodejů o 21,9 %, v číslech téměř o 17,5 milionu korun.

Zcela nejvíce se pak dařilo kategorii Vermuty. Tato kategorie zaznamenala nárůst prodejů o 26,4 % (4,8 milionu korun). Zmiňovaná čísla potvrzuje i průzkum společnosti Brown – Forman a agentury Perfect Crowd, kdy 76 % pravidelných konzumentů lihovin uvedlo, že v období po prohibici na úkor destilátů kupovali spíše víno a pivo.

Prohibice již pominula a lidé se pomalu vraceli ke svým oblíbeným nápojům.⁴²

Dvoutýdenní prohibice se výrazně podepsala na výsledcích karlovarské Becherovky. Omezení prodeje lihovin při metanolové kauze v loňském září stála společnost Jan Becher – Karlovarská Becherovka 100 milionů korun. Tržby firmy v 2. Pololetí klesly o 12 % ve srovnání se stejným obdobím předešlého roku. Ztráty způsobila částečná prohibice firmě i na exportních trzích. Za uplynulý finanční rok, který končil loni v červnu, vykázala likérka tržby 1,3 miliardy korun a nezdaněný zisk 251 milionů korun. Velmi výrazný negativní dopad měla

⁴² Magazín o maloobchodu | RetailInfo.cz, Distributoři vodky v ČR prodělali prohibicí více než 32,5 milionu korun Whisky naopak vydělala přes 17,5 milionu. Dostupné z <http://www.retailinfo.cz/magazin/minizpr%C3%A1vy/distributo%C5%99i-vodky-v-%C4%8Dr-prod%C4%9Blali-prohibic%C3%AD-v%C3%ADce-ne%C5%BE-325-milionu-korun-whisky-nao>, online [13.11.2013]

prohibice na exportních trzích Becherovky zejména na Slovensku, Ukrajině, v Rusku, Německu a Maďarsku.

Podle informací Unie výrobců a dovozců lihovin z konce loňského roku klesl loni celý český trh až o 20 procent. Největší česká likérka Stock Plzeň zatím loňské prodeje nezveřejnila.

Šestý největší výrobce destilátů, Bohemia Sekt, už koncem ledna uvedl, že se mu kvůli prohibici propadly loňské prodeje lihovin o pětinu.

Prohibice se tvrdě podepsala také na vizovické likérce Rudolf Jelínek. Původně očekávala za loňský rok růst exportních prodejů mezi deseti a 20 procenty oproti loňskému roku. Kvůli prohibici však naopak prodej asi o 20 procent poklesl.⁴³

⁴³ IHNED.cz : Zpravodajský server Hospodářských novin, Prohibice se silně podepsala na výsledcích Becherovky. Přišla ji na 100 milionů korun. Dostupné z <http://byznys.ihned.cz/zpravodajstvi/c1-59320490-prohibice-se-silne-podepsala-na-vysledcich-becherovky-prisla-ji-na-100-milionu-korun> , online [13.11.2013]

6 Praktická část

Téma prohibice a s ním spojená metanolová kauza je i nadále aktuální. Metanolová kauza způsobila nejen více než 47 vyhaslých životů lidí, ale i několik otrav s trvalými následky a zdravotními problémy. I teď, po ustanutí prohibice a metanolové kauzy se lidé obávají toho, co pijí. Avšak ten, kdo prohibicí trpěl hodně, často se obával všech možných následků, ať už finančních či zdravotních, byli právě restaurace, hotely, bary, jejich majitelé a také lihovarníci, kteří přicházeli postupně o několik miliónů. A právě to, jak na prohibici a celou kauzu reagovali provozní a majitelé restauračních zařízení a barů, je předmětem zkoumání v diplomové práci a kvalitativním výzkumu. V této oblasti se v podstatě celý výzkum odehrává.

Praktická část diplomové práce se bude zabývat provedeným výzkumem. Jedná se o kvalitativní formu výzkumu a bude prováděn v terénu (terénní výzkum patří mezi základní typy kvalitativního výzkumu). V terénním výzkumu byli zkoumáni lidé, kteří jsou v prostředí, ve kterém pracují (tedy provozní barů či restaurací vyzpovídání v prostředí, ve kterém vykonávají svou pracovní činnost). Terén byl předtím zběžně zmapován (zmapování a získávání informací všeobecně o prostředí restaurace, baru, podniku). Výzkumník byl na interview předem připraven.

6.1 Etika

Zákony týkající se kvalitativního výzkumu jsou Ústava ČR a Listina základních práv a svobod – Právo na zachování lidské důstojnosti, cti, pověsti a ochraně jména, právo před neoprávněným zasahováním do soukromí, právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním a zneužíváním osobních údajů. Občanský zákoník – Zákon o ochraně osobních údajů č. 101/2000 Sb.

Pojem „citlivý osobní údaj“ – „údaj o národnostním, rasovém nebo etnickém původu, politických postojích členství v odborových org. náboženství a filosofickém přesvědčení, trestné činnosti, zdravotním stavu a sexuálním životě subjektu údajů“⁴⁴

⁴⁴ Fakulta sociálních věd - FSV UK, Etika - výzkum. Dostupné z www.tucnak.fsv.cuni.cz/~hajek/Metodologie/literatura/12_etika_vyzkumu.ppt, online [2.12.2013]

Etické požadavky byly zachovány. Respondenti byli seznámeni s cíli výzkumu a institucí. V hlavičce záznamového archu byla popsána etika: „Tento výzkum je součástí praktické části diplomové práce. Výzkum je anonymní a dobrovolný. Účastník výzkumu může kdykoliv bez udání důvodu ze studie vystoupit a požádat o zničení záznamu. Veškeré případně sdělené identifikační údaje jako jména osob nebo názvy míst nebudou písemně zaznamenána, nahrávka bude bezprostředně po anonymizovaném přepisu zničena. Data budou využita pouze pro akademické účely a nedostanou se do ruky nikomu mimo realizační tým výzkumu.“ Dále je uveden kontakt na vedoucího výzkumu pro případné obrácení se respondentana realizační tým s dotazy či poznámkami. Respondentům je ještě zdůrazněna několikrát anonymita během rozhovoru.

6.2 Cíle výzkumu

Primárním cílem výzkumu bylo zjistit a popsat, jaká je situace restaurací a barů po proběhlé částečné prohibici v České republice. Výzkum popisuje i změny, které se udály během prohibice, změny v postoji provozních restauračních zařízení a barů, změny, které se udály v chování konzumentů, změny, které se děly v průběhu prohibice a po ní. Výzkum bude pátrat po vlivech prohibičního zákazu pití tvrdého alkoholu na provoz restauračních zařízení a barů v porovnání s většími městy, s oblastmi největšího dopadu smrtícího účinku metanolu, což je Morava a Moravskoslezský kraj. Dále se výzkum bude orientovat na kraj Vysočina s většími městy, ale i s okolními vesnicemi, kde se zaměřuje zejména na menší hospůdky, kde se tržít každá koruna, aby se udržel provoz. Některý výzkum je proveden i orientačně a náhodně v Pardubickém, kraji a v poslední řadě je do výzkumu zahrnuta i Praha s výběrem velkých barů, restaurací a pivnic.

Výzkum je dále zaměřen na postoje provozních barů a restaurací k problému úmrtí na metanol a k prohibici. Je ustanoven tak, že vzorek 30 zařízení je postupně vyzpovídáno a vyslechnuto.

Výzkum byl proveden dle etických požadavků. Zařízení byla vybrána náhodně a předem neohlášeně.

Dalším hlavním cílem výzkumu je zjistit, jak se projevila částečná prohibice na postoji provozních barů a restaurací. Úkolem výzkumu je tedy popis situace/změny. Výzkumné otázky se zabývají také jejich osobním postojem, názorem a náhledem na to, jak viděli situaci zařízení před zahájením prohibice a

jak to vidí teď, po ustanutí prohibičního zákona. Předmětem zkoumání je i to, jak se odlišoval názor provozoven v kraji s největší úmrtností a v ostatních krajích, (větších městech či vesnicích). Stanovujeme si různé proměnné, které budou porovnávány a hledány v různých souvislostech.

6.3 Výzkumné otázky

Před zahájením výzkumu byly stanoveny výzkumné otázky, na které se snažil výzkum odpovědět, popřípadě dohledat jakékoliv souvislosti.

- 1) Změnil se postoj provozních restaurací či barů k alkoholu? Pokud ano, jak?
- 2) Změnil se postoj konzumentů alkoholu k zařízení? Z čeho usuzujete?
- 3) Změnila se důvěra k zařízení po skončení prohibice?
- 4) Změnila se návštěvnost v době prohibice? Pokud ne, čemu přisuzujete?
- 5) Změnila se konzumační zvyklost? Pokud ano, jak?

Na jednotlivé výzkumné otázky jsem se snažila odpovědět a díky tomu si pak uspořádat proměnné a lépe srovnávat a popisovat změny u jednotlivých výpovědí respondentů.

6.4 Charakteristika výzkumného souboru

Do výzkumu bude zařazen formou nominační techniky (formou prostého záměrného výběru) na základě možností a dostupností, vzorek 30 restaurací a barů. Výzkumný soubor se skládá z 10 barů, což jsou větší bary či diskotéky, většinou s vyšší návštěvností. Dále je v souboru obsaženo 14 restaurací, čímž se myslí restaurace, restaurační a turistická zařízení, hotely. Ve výzkumném souboru je také obsažen vzorek 6 non-stopů, heren či malých vesnických zařízení, kam se uchylují hodně stálí zákazníci či náhodní hosté. Všech 30 vyzpovídaných a vyslechnutých respondentů souhlasilo s účastí na výzkumu. Nebyla ani jedna výjimka, která by s výzkumem nesouhlasila. Dle Miovského (2006) představuje prostý záměrný výběr nejjednodušší variantu metody záměrného výběru. Spočívá tedy v tom, že bez uplatnění dalších specifických metod či strategií se vybírá mezi

potencionálními účastníky výzkumu (účastníci splňují kritérium či soubor kritérií) toho, který je pro účast ve výzkumu vhodný a současně s ním také souhlasí.⁴⁵

Velikost vzorku byla určena na základě možností získání více výpovědí a na základě dostupnosti a přístupnosti výzkumného vzorku.

6.4.1 Místa realizace výzkumu

Výzkumný soubor se skládá z několika krajů, kde byl výzkum realizován. Ze vzorku 30 zařízení byl výzkum proveden v 10 zařízeních z Moravskoslezského kraje, v 8 zařízeních na Vysočině, v 9 zařízeních v Praze. 1 zařízení v Jihomoravském kraji, 1 zařízení v Pardubickém a 1 ve Zlínském kraji.

6.4.2 Pohlaví respondentů

Výzkumu se účastnilo 20 mužů, tedy provozních barů či restaurací a 10 žen provozních těchto zařízení. Z Moravskoslezského kraje bylo 5 mužů a 5 žen. Z Vysočiny bylo 5 mužů a 3 ženy, z Prahy 8 mužů a 1 žena. Jeden zástupce Jihomoravského kraje byl 1 muž, v Pardubickém kraji 1 žena, zbývajícím Zlínském kraji 1 muž.

6.4.3 Věk respondentů

V této kategorii se výzkumu účastnil nejmladší respondent a to ve věku 21 let, nejstarší ve věku 51 let. Největší počet respondentů bylo ve věku 30 – 40 let.

Kritéria pro minimální splnění musí být tedy provozní (majitelé, manažeři) restaurací či barů, čímž tedy pro specifikaci se myslí pracovní pozice provozního restaurace či baru, který má na starosti chod zařízení. Tedy objednávky, zásobování, přejímání, kontrolu zboží. Dále také například kontrolu zaměstnanců a vykazování tržeb, měl by být vždy o krok předem než zaměstnanci. Tvoří normy pro kuchyň, tvoří jídelní a nápojový lístek, stará se o dodržování hygienických

⁴⁵ MIOVSKÝ, Michal. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1362-4

předpisů. Má dále na starosti i další věci jako hrací automaty apod. Zajišťuje inventury a další podobné úkony ve spolupráci s účetní.⁴⁷

Ke konci bych ještě ráda upozornila na jednu skutečnost. Od třetí otázky a poté do otázky od čísla 8. V kapitole výsledků kvalitativního šetření se nezapočítává jeden respondent, který při rozhovoru souhlasil se zařazením do výzkumu, na tuto otázku odpověděl, že „neví,“ a poté zmizel v útrobách zařízení, na zbylé otázky již neodpověděl. Další otázky budou tedy započítávány s počtem 29 vzorků respondentů, jelikož i tato výjimka se mohla ve výzkumu udát a musí být zařazena do výzkumného souboru.

6.5 Metody tvorby dat

Hlavní metodou tvorby dat je rozhovor. Sběr dat probíhá paralelně v interakci, tedy v přirozené situaci. Nejprve byl vytvořen dotazník sloužící jako předloha pro rozhovor. Slouží k orientaci v osnově otázek, které jsou pokládány jednotlivým respondentům. Bylo předem stanoveno výzkumníkem, že pokud nebude možnost udělat rozhovor s majitelem či managerem zařízení, bude možné se doptávat příslušných osob ze zařízení. Jak uvádí Hendl (2005), že návod k rozhovoru představuje seznam otázek nebo témat, jež je nutné v rámci interview probrat. Tento návod má zajistit, že se skutečně dostane na všechna pro tazatele zajímavá témata. Pak je tedy na tazateli, jakým způsobem a v jakém pořadí získá informace, které osvětlí daný problém. Zůstává i volnost přizpůsobení formulace otázek dle situace. Dále Hendl (2005) uvádí, že návod pomáhá udržet zaměření rozhovoru, ale dovoluje dotazovanému také zároveň uplatnit vlastní perspektivy a zkušenosti.⁴⁸

6.5.1 Osnova strukturovaného interview

Záznamový arch obsahuje 20 otázek. 6 otázek je uzavřených (např. věk, pohlaví, souhlas s výzkumem, oblast kde je výzkum proveden) Další otázky jsou otevřené, jejich pořadí určuje výzkumník (právě pro udání směru rozhovoru a co nejvíce informací). Záznamový arch slouží také pro zaznamenávání postřehů a poznámek k jednotlivým výpovědím. Příkladem takové otázky je například reakce na první zprávy ohledně zavedení prohibice a úmrtí na metanol. Celý rozhovor

⁴⁷ Internetový portál [business.center.cz](http://business.center.cz/business/diskuze/zprava.aspx?id=265510), Pracovní náplň provozní restaurace. Dostupné z <http://business.center.cz/business/diskuze/zprava.aspx?id=265510>, online [6.12.2013]

⁴⁸ HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. ISBN 80 - 7367-040-2.)

(pokud účastník povolí), byl zaznamenán na diktafon. Z diktafonu po přepsání všech postřehů byl záznam okamžitě smazán. Na tento fakt je upozorněno ústně, je podána hlavička záznamového archu v podobě dotazníku, kde je popsán etický postup a zachování anonymity.

6.5.2 Rozhovor – Interview

S provozním baru či restauračního zařízení byl proveden rozhovor, který měl podobu polo strukturovaného interview, kdy účastník nebyl limitován daným tématem či otázkami, ale otázky byly kladené tak, aby účastník mohl vytvářet vlastní odpovědi. Pokud nebyl přítomen majitel, či provozní, byla možnost se doptávat příslušných osob, například pracovníka v restauraci na HPP (hlavní pracovní poměr) či na dalšího příslušníka, který měl o chodu zařízení patřičné informace. Vždy při jakýchkoliv nejasnostech byl respondent doptáván dalšími otázkami nebo tzv. inquiry, které tedy upřesňují nebo vysvětlují odpovědi dotazovaného. V podstatě dotazovaný vysvětlil, jak danou věc myslel. Tímto bylo i ověřeno, zdali výzkumník odpověď správně pochopil a interpretoval. Bylo možné také klást doplňující otázky a téma rozpracovávat do takové míry, která byla užitečná a potřebná s ohledem na cíle a definované výzkumné otázky.

6.6 Metody zpracování dat

Důležitá byla *fixace kvalitativních dat*. Po souhlasu byl pořízen audiozáznam, který posloužil k doplnění či utvrzení některých nejasností či zajímavostí v rozhovoru. Data budou následně *převedena do textové podoby*. Dále byl tedy použit dotazník sloužící jako záznamový arch, podle kterého se udával směr rozhovoru a byla možnost do něj zaznamenávat postřehy a poznámky.

Předpřipravena byla i excelová tabulka s obsahem 30x20 položek (30 rozhovorů x 20 otázek), do které byla po každém proběhlém rozhovoru zaznamenána získaná data ve spolupráci se záznamovým archem a audiozáznamem. Někde je uvedena přímo výpověď respondenta. Vybraná políčka s danými proměnnými jsou barevně odlišena pro lepší orientaci a následný popis ve výpovědích na jednotlivé otázky. Většinou se jedná o označení, kde jsou výpovědi výrazně odlišnější než v jiných případech výpovědi respondentů.

6.7 Metody analýzy dat

Analýza dat je prováděna formou induktivní analýzy dat. Ve výzkumu byly použity tyto metody:

6.7.1 Kódování

Prvotní data se převádějí do významových jednotek. Data se dávají dle tématu do kapitol a jejich kategorie jsou stanovené proměnné. Jednotkám se poté přiřazují názvy, které jsou zakódované pod určitým kódem s pojmenováním. V případě tohoto výzkumu si výzkumník stanovil jednotlivé názvy proměnných, kterým byly přiřazeny jisté priority, které byly pojmenovány. Na příkladu lze uvést proměnná **pohlaví** – pojmenování **muž/žena**. Z tohoto pojmenování a stanovení proměnné lze potom vyvodit kód, jestli byla **0. menší, 1. větší, 3. stejná**. Čísla znamenají kódy. Poté se porovnává a analyzuje, co se změnilo, hledají se společné znaky v kategoriích a v nějakých případech se porovnávají souvislosti.

6.7.2 Metoda kontrastů a srovnávání

Výzkumník se snaží odlišit kategorie, nalézt mezi nimi nějaké rozdíly přesto, že mají hodně společného. Jako příklad na konkrétním výzkumu v této diplomové práci lze uvést porovnání dvou skupin:

- 1) Provozovatelé restaurací či barů, kteří reagovali na zavedení prohibice podle nařízení, vše stáhli z prodeje.
- 2) Provozovatelé restaurací či barů, kteří reagovali na zavedení prohibice tím, že se snažili něco rychle prodat.

6.7.3 Metoda faktorování

Například hledání faktorů, které se podílely na vyšší či nižší návštěvnosti nebo faktory, které se podílely na změně chování zákazníků po prohibici v porovnání s chováním zákazníků před vyhlášením prohibice.

7 Výsledky kvalitativního šetření

Výzkumný soubor se řídil dotazníkem k polostrukturovanému interview s obsahujícími otázkami. Ke každé výzkumné otázce je přiřazeno několik souvisejících otázek z provedeného výzkumu a tato kapitola je následně vyhodnocena dle vztahu k výzkumné otázce. Poté je prezentován výsledek, který vyplývá z jednotlivých kapitol a dále se možnými změnami bude zabývat kapitola diskuze. Dotazník k interview je přiložen v kapitole příloh na konci diplomové práce.

Výzkumná otázka č. 1. Změnil se postoj provozních či restaurací barů k alkoholu? Pokud ano, jak?

K této výzkumné otázce se z celého souboru dotazovaných otázek vztahuje otázka č. 8. a to ve znění: *Vybavíte si, jak jste zareagoval/a na první zprávy o otravách metanolem?*

Ve výzkumu se vyskytly různé typy reakcí, ale nejčastější reakcí (cca z 90 %) byla reakce, že vše probíhalo bez problematiky, čili respondenti uvedli, že s tím žádný problém neměli, nebáli se, většinou byli ujištěni, že nakupují alkohol u spolehlivého dodavatele, kterému věřili. Zkontrolovali alkohol v provozovně a věřili, že u nich riziko nehrozí. V dalších reakcích se vyskytovala reakce typu 2 a to celkem ve 4 případech z 29, kdy v několika případech bylo uvedeno, že byli značně nervózní, ale zároveň spoléhali na svého dodavatele. V jednom případě se vyskytla reakce vzteku a nadávek o pančování alkoholu a vládě. (viz. uvedená citace).

Citace: „Celou dobu se o pančování ví! Až se něco stalo, potom se o to všichni zajímají. Hlavně vláda! Byl jsem našťvaný“.

Citace: „Kontrola proběhla, nebál jsem se, objednáváme ze zahraničí a dost kvalitní alkohol. Několik láhví s kolkem, který nemohl být, jsme zabalili, ale převážně máme alkohol kvalitní a zahraniční, takže jsme toho moc neměli“.

Dále tato výzkumná otázka úzce souvisí s otázkou číslo 9. Ve znění: *Vybavíte si, jak jste zareagoval/a na zavedení „prohibice“?*

Zde bylo vyzkoumáno, že u 28 podniků byla reakce taková, že okamžitě vše stáhli z prodeje, zkontrolovali a vystavili alkohol pouze do 20 % tak, jak bylo nařízeno. Z těchto 28 podniků se 4 snažili rychle něco prodat, pak teprve stáhli ze strachu vše z prodeje. Dělo se tak ve dvou zařízeních na Vysočině a jednom zařízení v Pardubickém kraji. Další reakce byla v Moravskoslezském kraji, kdy respondent počítal ztráty a jedna reakce respondenta v kraji Vysočina se týkala zdražení veškerého povoleného alkoholu o 10 Kč, zatímco ostatní alkohol byl okamžitě stažen z prodeje.

Citace: „Zdražil jsem alkohol o 10 Kč a stáhl z prodeje, co bylo zakázané. Přece jenom strach je strach a já jsem nechtěl mít problémy, trochu jsem se bál no“.

Citace: „Stáhnuto z prodeje okamžitě, nemůžeme si dovolit problémy. Ale objednal jsem alkohol v plechovkách ze zahraničí. Plechovky byly též kontrolovány orgánem a schválili. Byl to například Morgan s colou, ale vyhovovalo to normám do 20 %“.

Citace: „Reagoval jsem na vyhlášená opatření. Doplnil jsem sortiment do 20% alkoholu, rozšířil jsem nabídku o tyto varianty. Abych prostě neprodělal, protože do našeho baru chodí dost lidí. A když hrají, něco pít musí. Možná je jim jedno co“.

Také otázka č. 13 se ptá na situaci, která mohla ovlivnit postoj provozních:

Zažil/a jste Vy osobně nějaké problémy v souvislosti s „prohibicí“? Pokud ano, rozveďte to (agresivní zákazníci, abstáky, kontroly apod.). Nebo někdo ve Vašem okolí?

Z hlediska problémů, které mohly nastat při zavedení prohibice bylo v 10ti podnicích zodpovězeno, že žádné problémy nezaznamenaly a například kontroly, které chodily, jako problém nevnímaly, vše bylo v pořádku, žádné obavy. Ve většině případů, přesněji v 15 podnicích bylo uvedeno, že nejvíce nepříjemné byly kontroly, které chodily. Majitelé se obávali, aby u nich nebylo nic nalezeno, nejhorší byla nejistota. Ve 4 výpovědích bylo zjištěno, že se setkali s agresí zákazníků při tom, že jim nechtěli nalít alkohol s obsahem nad 20%. Majitelé to zažili sami, nebo věděli informace od svých kolegů. S agresivitou zákazníků se setkala dvě zařízení na Vysočině, jeden případ se udál v Moravskoslezském kraji a jeden v Praze. Jeden případ na Vysočině byl spojený s agresivitou zákazníků

a více než to, tak majitelku trápil pokles tržby, což zařadila mezi problémy v prohibičním období.

Citace: „Ty kontroly byly nepříjemný, nikdy nemůžu vědět nic na 100%. Ale vše probíhalo dobře. Jinak si na nic nevzpomínám“.

Citace: „Jo, s tím byly problémy. Člověk měl strach z každého dne. Hodně problémů bylo s hygienou, ta chodila pořád a taky celní kontrola s doprovodem policie“.

Citace: „Od mých podřízených vím, že se občas setkali s agresivním zákazníkem zejména v nočních hodinách, který prostě chtěl tvrdý. Ale byl poučen, když to nešlo, vyvedla ho ochranka“.

Souvislost má i otázka číslo 15. čili: *Jak jste Vy osobně vnímal/a prohibici? Jaký jste měl/a vůči ní postoj? Jak jste vnímal/a riziko otravy metanolem?* Zaměření bylo na postoj samotného provozního k tomuto problému. Z 10ti výpovědí respondentů je patrné, že se otravy metanolem nebáli. Buď si to nepřipouštěli, nebo udávali, že pijí pouze kvalitní značkový alkohol. V jednom případě byla zmínka o otravách, která kolovala médiu, ale riziko otravy si respondentka nepřipouštěla. Trojice respondentů spoléhala na svůj alkohol v podniku, který odebírají od spolehlivého dodavatele a sami pijí pouze u sebe. 12 respondentů mělo strach a obavy z otravy metanolem, zavedením prohibice. Báli se o svá zařízení, aby nevznikl nějaký problém. Zmíněno bylo i oslepnutí po otravě metanolem. Ve třech případech docházelo ke kritice opatření, která nastala, poté také k nadávkám na pachatele, kteří způsobili metanolovou kauzu.

Citace: „Přeceže jsem jí vnímala. Jako zaměstnanec v tomto byznyse. Ale jak jsem říkala, vím, že máme důvěryhodného zdroje příjmu alkoholu na provozovnu“.

Citace: „Bála jsem se. Víc než o zdraví o to, jak to utáhnu“.

Otázka č. 17: *Měl jste obavy v době částečné prohibice pít alkohol ve vašem zařízení?* Z výpovědí je viditelné, že 25 respondentů nemělo obavy pít alkohol ve svém podniku, jelikož spoléhali na svého dodavatele, nebo uváděli, že mají pouze kvalitní alkohol dovezený ze zahraničí. Jeden respondent uvedl, že problém s tím neměl, ale tvrdý alkohol nepije. Dvojice respondentů uvedla, že nedokáže tuto

otázku posoudit, jelikož jsou abstinenti. Poslední dva respondenti z kraje Vysočina a Moravskoslezského uvedli, že obavy měli a buď pili raději doma, nebo se báli pít alkohol celkově z důvodu velkého množství otrav.

Citace: „Ano, měl. Pil jsem raději doma. Prostě nějak těch otrav bylo moc. U nás teda nic, ale z okolí vím“.

SOUHRN: Z výpovědí respondentů se zdá, že se postoj k alkoholu nezměnil a vše je jako dříve. Lidé pijí jako dříve, ve většině případů je návštěvnost na stávajících hodnotách jako před zavedením prohibičního zákona. Ani v jednom případě odpovědí respondentů není například uvedeno, že změnili svého dodavatele, naopak převážná většina dotazovaných na svého dodavatele spoléhala a věřila mu. Je také nutno podotknout, že v celém vzorku 30 zařízení nebyla shledána ani jedna zkušenost s úmrtím na metanolovou otravu.

Výzkumná otázka č. 2. Změnil se postoj konzumentů k zařízení? Pokud ano, jak?

K této výzkumné otázce jsem shledala souvislosti s otázkami č. 10. Ve znění: *Změnilo se během „prohibice“ nějakým způsobem chování Vašich zákazníků? Jak byste to popsal/a? Můžete uvést konkrétní příklad?*

V případech 11 zařízení bylo uvedeno, že se nezměnilo nic. V 6 zařízeních se pilo více jiného alkoholu (s obsahem do 20%) s tím, že návštěvnost zůstala stejná. Ve 3 případech bylo uvedeno, že se snížil prodej, tržby v zařízení. 2 zařízení uvedli, že zákazníci byli opatrní v tom, co pijí a zkoumali, co se jim nalévá. Ve 2 případech bylo zjištěno, že někteří zákazníci zkoušeli, zda-li jim něco tvrdého neprodají. V 5 případech byla uvedena snížená návštěvnost, což má souvislost s hodnotou, která nabývá hodnoty 2, čili sníženým prodejem/tržbou. Zajímavá byla odpověď majitelky z Pardubického kraje, kdy i přes jasný zákaz si stálí zákazníci přinesli svůj alkohol z domova.

Citace: „Nezměnilo se v podstatě nic. Jenom se vypilo více piva a vína“.

Citace: „Návštěvnost zůstala stejná. Chodí k nám hlavně štamgasti na to pivo. Ale přestali si k tomu dávat tvrdý, což bylo jejich zvykem. Z doslechu vím, že si i tak dávali doma“.

Citace: „K nám chodí lidé na dobré jídlo a tankové pivo. Tvrdý si dají také, ale ne mnoho. Snížily se tržby v době prohibice, to ano, ale nijak nás to neohrozilo“.

Citace: „Jak kdyby to nevnímali. Chodili pořád na to pivo, tvrdý jsem jim nalila, když ne, donesli si svůj“.

Další vztahující se otázka č. 11.: *Požadovali po Vás zákazníci lihoviny s obsahem alkoholu 20 % a vyšším během „prohibice“? Jak jste se zachoval/a? Co jste jim říkal/a?*

U 10 podniků bylo uvedeno, že zákazníci alkohol s obsahem alkoholu vyšším než 20% nepožadovali. V 17 případech bylo uvedeno, že alkohol požadovali buď výjimečně, ale požadovali, nebo vícekrát požadovali. V těchto celkem 27 případech bylo uvedeno, že ani jednou nikdo nenalil alkohol nad 20%. Ve zbylých dvou případech a to v Pardubickém kraji a kraji Vysočina, bylo uvedeno, že požadovali a zpočátku jim nalito bylo. V jednom z těchto dvou dokonce několikanásobně při zavádění prohibice.

Citace: „Ano, požadovali. Zpočátku jsem jim nalila, vždyť se přece nikdo neotrávil. Pak jsem se začala bát, jak jsem se z televize dozvěděla o nějakých kontrolách“.

Citace: „Požadovali. Jednou jsem nalila, pak jsem ho ale celou dobu pozorovala a dostala strach, od té doby jsem říkala, že nenaliju, ať se obrátí na toho, kdo nařídil prohibici“.

Souvislost byla shledána i s otázkou č. 12: *Z toho, co víte - jakým způsobem si během „prohibice“ opatrovali Vaši zákazníci lihoviny nad 20 %?*

U 19 podniků bylo uvedeno, že neměli tušení, jak a kde si alkohol jejich zákazníci opatrovali. V 7 případech bylo uvedeno, že věděli od hostů v zařízení, že měli různé zásoby alkoholu doma, či u sousedů a tam jej popíjeli. V jednom případě, Pardubický kraj, bylo přiznáno, že alkohol si nosili do zařízení sami hosté a popíjeli jej uvnitř i přes zákazy majitelky. Majitelka sama uvedla, že byla ráda za každého hosta a na provoz restaurace zůstala sama, tudíž po několika urgencích nic nenamítala. V dalším zařízení byla jedna odpověď taková, že když nepořídili nelegální alkohol hosté v konkrétním podniku, chodili do nejrůznějších pochybných zařízení a sháněli alkohol tam. Majitelka tuto informaci získala

od ostatních návštěvníků při konkrétní debatě. Další výzkumný vzorek z Moravskoslezského kraje (vyšší výskyt otrav metanolem) uvedl, že si jejich zákazníci neopatřovali alkohol nikde právě z velkého strachu z otrav.

Citace: „Vím, že doma měli zásoby. Většinou sem chodí pijani, co to nevydrží bez tvrdýho“.

Citace: „Měli je doma a kolikrát mi je nosili normálně sem. Tady se to tak dělá. Hrozila jsem jim, ale tak jsem ráda za každého hosta“.

SOUHRN: Více než 60% výsledků dokazuje, že respondenti důvěřují svému podniku. Většina zařízení sníženou návštěvnost podniku nepřisuzovala prohibici. Žádné jiné výjimky jsem u tohoto faktu nezaznamenala.

Výzkumná otázka č. 3. Změnila se důvěra v zařízení po skončení prohibice?

K této otázce na téma důvěry k zařízení se případně ptáme proč si respondenti myslí, že se důvěra změnila. Související otázkou z výzkumu je: Otázka č. 14.: *Změnilo se po skončení prohibice něco? (Důvěra v lihoviny, změna konzumačních zvyklostí...)*

Z hlediska změny nebyla zaznamenána žádná odchylka v 18 případech. Většinou bylo uvedeno, že se vše vrátilo do stavu před zavedením prohibice a alkohol se popíjel jako dříve. Ve 3 případech bylo uvedeno, že lidé ztratili důvěru k lihovinám nad 20% alkoholu a trvalo delší dobu, než se opět obnovila a začalo se vše pít jako dříve. 3 respondenti hovořily o snížení prodeje tvrdého alkoholu. V dalších 3 případech lidé požadovali certifikát k alkoholu, aby se ujistili, zda-li je nezávadný. Bylo tomu tak ve dvou případech v Moravskoslezském kraji a jednou v Pražské restauraci. Ve zbylých 2 případech byla uvedena nižší tržba jako změna po skončení prohibice s tím, že nyní je již vše v pořádku a tržby jsou opět v normálních hodnotách.

Citace: „No třeba ubylo oslav. Před prohibicí jsme jich tu měli docela dost a dost často. To mě k tomu napadá. Měli prostě menší důvěru, ta se snížila“.

Citace: „Byly nižší tržby ještě delší dobu. Na tvrdém se vydělávalo nejvíce. Ale teď už je to ustálené a zase v normálu bych řekl“.

SOUHRN: Z výpovědí respondentů je patrné, že důvěra se nesnížila a lidé navštěvují podniky tak, jako dříve. U některých zákazníků byla i obnovena konzumační zvyklost, která předcházela prohibici. Změna tedy v tomto případě výzkumné otázky nenastala a po prohibici je vše jako dříve.

Výzkumná otázka č. 4. Změnila se návštěvnost v době prohibice? Pokud ne, čemu přisuzujete?

Tato otázka se ptá na změnu návštěvnosti. Pokud se návštěvnost jakýmkoli způsobem změnila a oni změnu zaregistrovali, ptáme se, čemu by to mohlo být přisouzeno. S otázkami položenými respondentům je možné najít souvislost v otázce č. 3, kde se ptáme na návštěvnost před a po prohibici.: *Jaká byla přibližná návštěvnost podniku před prohibicí? V období prohibice byla stejná/vyšší/nížší?*

Z hlediska návštěvnosti se návštěvnost v mnoha případech lišila. Z cca 69 % byla stejná jako před stanovením prohibice (přesněji 20 zařízení z 29 uvedlo, že byla návštěvnost totožná). Z čehož 6 zařízení z celkových 29 mělo návštěvnost stejně vysokou, převážně bary s celkově vysokou stávající návštěvností a 16 zbylých (cca 55 %) restaurací, non-stopů mělo návštěvnost *stejně* nízkou, jako před prohibicí. Kvantita návštěvnosti se tedy ve většině případů nezměnila a zůstala stejná.

Otázka č. 20, ve znění: *Máte v současnosti přibližně stejný počet hostů jako před prohibicí? Pokud ne, popište prosím změnu. Přisuzujete ji „kauze metanol“, případně proč?*

SOUHRN: V 90 % odpovědí je zřejmé, že návštěvnost byla snížena v nejvyšším bodu zavedené prohibice. V 50% těchto odpovědí bylo udáno, že se logicky snížila tržba. Po ukončení se však vrátilo vše do normálu a ztráty byly vyrovnány (tyto odpovědi byly zaznamenány ve výpovědích).

Výzkumná otázka č. 5. Změnila se konzumační zvyklost? Pokud ano, jak?

Otázka se ptá na změnu, frekvenci, konzumační zvyklosti klientely. Případně čemu by mohla být změna přisouzena. Související otázky z výzkumu jsou následující. Otázka č. 14, ve znění: *Změnilo se po skončení prohibice něco? (Důvěra v lihoviny, změna konzumačních zvyklostí...)*

Na tuto otázku jsou výsledky zodpovězeny u výzkumné otázky číslo 3, s níž souvisí.

Ve 3 případech bylo uvedeno, že lidé ztratili důvěru k lihovinám nad 20% alkoholu a trvalo delší dobu, než se opět obnovila a začalo se vše pít jako dříve. 3 respondenti hovořily o snížení prodeje tvrdého alkoholu. V dalších 3 případech lidé požadovali certifikát k alkoholu, aby se ujistili, zda-li je nezávadný. Bylo tomu tak ve dvou případech v Moravskoslezském kraji a jednou v Pražské restauraci. Ve zbylých 2 případech byla uvedena nižší tržba jako změna po skončení prohibice s tím, že nyní je již vše v pořádku a tržby jsou opět v normálních hodnotách.

Dále otázka č. 18, ve znění: *Jak je tomu nyní. Zanechala prohibice nějaké následky na spotřebním chování uživatelů ve Vašem zařízení?*

V této kategorii bylo uvedeno z 98%, že se nic nezměnilo. Jeden případ uvedl celkový všeobecný pokles pijanů a jednou byla odpověď, že se pije méně tvrdý alkohol. Z těchto výpovědí je však zřejmé, že se nic nezměnilo a pije se jako před prohibicí.

Citace: „Následky bych neřekla, že by to zanechalo. Možná zákazníci vědí, že u nás se nic nestalo a že máme spolehlivé dodavatele. Teď pijí dál jako předtím“.

SOUHRN: Ani konzumační zvyklost tedy nebyla nijak ovlivněna a pije se jako před prohibicí. Výjimkou bylo pár odpovědí, které naznačovaly, že někteří zákazníci chtěli vidět papír o certifikaci alkoholu a další malé množství odpovědí, které naznačovaly opatrnost zákazníků v pití tvrdého alkoholu, která přetrvávala ještě několik týdnů po odeznění prohibice. Bylo to však většinou u zákazníků, kteří zařízení nenavštěvují pravidelně. Opět se tedy začalo obnovovat pití tvrdého alkoholu. Evidentně nic nezměnil ani fakt, že v oběhu mezi lidmi zůstalo cca 15 000 litrů závadného alkoholu.

8 Diskuze

V této části diplomové práce bych se ráda věnovala výsledkům výzkumu, který je výše sepsán v podobě otázek a odpovědi jsou zakódovány do jednotlivých stanovených proměnných a jejich hodnot, které jsem jim stanovila. Budu se věnovat hlavně souvislostem s popsánými výsledky v předchozí kapitole a budu dohledávat odpovědi na své hypotézy.

Na začátku diskuze budu popisovat výzkumný vzorek a princip stanovení možností. Výzkumný vzorek se skládal dohromady z 30 respondentů, respektive z 30 zařízení restaurací, barů, hotelů, pivnic apod. příslušných podniků. Určený počet byl vybrán dle možností a časového limitu kvůli časové náročnosti výzkumu. Výzkum byl prováděn na různých místech, kde jsem se snažila se zaměřit z větší části na Moravu a její okolí, jelikož právě tam byl výskyt nejčastějších úmrtí na otravu metanolem. Další místa byla vybrána v Praze, kde jsem navštívila zařízení od největších barů po zapadlé restaurace. Dalším bodem byl kraj Vysočina, Pardubický kraj, kde byly navštíveny nejrozličnější restaurace, sport-bary, non-stop bary, ale i malá zařízení na vesnici, kde se mi jednalo o stanovení **hypotézy** takové, že se **v malých zařízeních alkohol prodával** i přes zákaz. Tato hypotéza se **potvrdila**, na **Vysočině ve dvou zařízeních a jednom zařízení na vesnici v Pardubickém kraji**, se opravdu zpočátku zavedení prohibice alkohol prodával. Důvodem prodeje **byla špatná finanční situace** těchto zařízení.

Výzkum byl prováděn náhodně, bez předchozího upozornění majitele. Pokud majitel nebyl přítomen, navštívila jsem jiné zařízení z důvodu možné přípravy na rozhovor. Zde je otázkou, jak by majitelé, provozní restaurací a barů odpovídali, kdyby na rozhovor připraveni byli. Ve stanoveném designu výzkumu byla v případě odmítnutí rozhovoru s majitelem možnost doptávání se osob, které v zařízení pracují delší dobu a v době prohibice v zařízení pracovali. Výzkum a sběr dat byl prováděn přibližně rok od skončení prohibice. Také z důvodu časových možností a příležitosti navštívení jednotlivých stanovených krajů.

Předem bych chtěla ještě podruhé připomenout již výše zmíněné etické normy, které byly stanoveny totální anonymitou jednotlivých respondentů. Po nahrávce rozhovoru byla po přepisu automaticky smazána data a nikde ve výzkumu se neuvádí název restaurace či jména osob, které poskytovaly rozhovor.

Také bych ráda poukázala na jednoho účastníka výzkumu, který mi po zodpovězení 6 otázek dále odpovídat nechtěl a již nebyl k dostižení. Je zařazen tedy do výzkumu v již uvedených 6 otázkách, ve zbylé části otázek s ním není počítáno a celkový počet dotazovaných se snížil na 29. Tím, že respondent souhlasil s účastí ve výzkumu a na některé otázky týkající se věku, profesního zařazení atd. odpověděl, nebyl z výzkumného souboru smazán. Podobně jsem se ve sběru dat setkala s **odmítnutím rozhovoru** v kraji Moravskoslezském. Nebyla mi poskytnuta žádná informace, tudíž nic nebylo zahrnuto do množství zařízení a jako náhradu jsem v tomto kraji navštívila jiné zařízení.

Nejprve jsem prošla otázky z dotazníku k interview. Souvisle jsem všechny otázky záměrně ještě porovnávala s výzkumnými otázkami a tam jsem se pokoušela nacházet souvislosti a možnosti k zamyšlení se nad výsledky, které jsem interpretovala.

U **druhé otázky** v dotazníku jsem popisovala navštívené zařízení. Byla možnost vlastního úsudku či možné doptávání se respondenta na typického návštěvníka či typické znamení pro navštívený podnik. Jednotlivé kategorie jsem si rozdělila na kategorie barů, restaurací a non-stopů. Do barů byly zahrnuty větší bary a restaurace spojené s diskotékou, nejružnější noční bary, sportovní a striptýzové bary. Kategorie restaurací obsahovala nejružnější pivnice, restaurační, turistické a hotelové zařízení. Do poslední kategorie byly zařazeny menší hospody na menších městech, vesnicích a například malé non-stopy. S touto otázkou jsem poté hledala souvislosti, které by se mohli prolínat do *kategorie návštěvnosti, reakcí na prohibici a souvislosti s tržbami*. Většinou u velkých podniků nebyl shledán úbytek návštěvnosti, ani změna konzumačních zvyklostí. Většinu otázek týkající se tržeb a problémů v souvislosti s prohibicí bylo **negováno**. Můžeme to přisuzovat velké oblibě těchto podniků tím i dobré provozování a management zařízení, které si nemohlo dovolit jakékoliv problémy, tudíž byla dodržována prohibice a její stanovené požadavky na 100%.

Třetí otázka se týkala návštěvnosti podniku před a po zavedení prohibice. Návštěvnost podniku úzce souvisí s **výzkumnou otázkou č. 4**. Bylo zjištěno, že v 90% byla návštěvnost nezměněna a byla stejná. Zbývajících 10% uvádělo nižší návštěvnost, což **mohlo být z důvodu zavedení prohibice nebo strachu**, z věčně **medializovaných otrav** metanolem. Navíc 3 z těchto podniků byli právě na

Moravě a okolí. Návštěvnost nějakého podniku může být v podstatě ovlivněna mnoha různými faktory. Příkladným faktorem, který mě napadá, může být například prostředí zařízení. To jak na člověka celkově působí ono zmíněné prostředí, personál, kvalita alkoholu apod. mohlo ovlivnit návštěvnost podniku po prohibici. Dále například největší nebo nezměněnou vyšší návštěvnost bylo právě typické pro Prahu, naopak Moravskoslezský kraj a okolí uvádělo návštěvnost nižší. Kraj Vysočina a zbylé kraje (Pardubický a Zlínský) uváděli návštěvnost také nižší. S těmito kraji by se dala hledat souvislost na **ekonomických úrovních** jednotlivých krajů. Názorem zůstává, že malé hospody na vesnicích se snaží udržet si návštěvníky za každou cenu a nižší návštěvnost je mohla dostat do velkých existenčních potíží. Naopak velké bary a restaurace v Praze jsou na tyto vzniklé možnosti lépe připraveni. Nedovolím si tvrdit, že všechna zařízení sídlící v Praze, ale většina provozovatelů má nějaké debety.

Ráda bych se zde zmínila o souvislostech a zajímavostech k **výzkumné otázce č. 1**, zaměřené na postoji provozních. Zařadila jsem zde **související otázky** z dotazníku k rozhovoru **č. 8, 9 a 15**, kde se většinou vyjádřila **emoce a reakce** na nastalou situaci a postoj k ní v souvislosti s **genderovými rozdíly**. U **mužů** byla reakce převážně **poklidnější** s tím, že začali okamžitě jednat, kontrolovat zboží a stahovat z prodeje. Zaúkoloval personál a v klidu promýšlel co dál. Na rozdíl od **žen**, které ihned znervózněly, strachovaly se, **propadaly hysterii** (*citace: „Negativně! Prostě průser. Vůbec jsem nevěděla co dělat. Kontrovala jsem láhve, na nich jsem nic neviděla, logicky, prostě ne. Ale dodavatel byl spolehlivý, u nás nic nebylo“*). V dalším genderovém rozlišení bylo zjištěno, že zatímco po vyhlášení prohibice **prodal** rychle nějaký alkohol **1 muž**, **ženy** to udělaly v počtu **2**. Myslím si, že výsledky mohou být zapříčiněny tím, že žena je pravděpodobněji **rychle schopna vyjadřovat své city** a muž pravděpodobněji **rychleji jedná**, aby danou situaci vyřešil. V porovnání kategorie věku nebyly shledány žádné souvislosti a návaznosti k dalším otázkám. Reakce v těchto kategoriích byly přisouzeny genderovým rozdílům.

Z **otázek číslo 8. a 9.**, které se vztahují k **první výzkumné otázce** se dále dá dle reakcí posoudit i **postoj provozních k možnosti výskytu závadného alkoholu**. Z reakcí na zavedení prohibice a otravách metanolem je patrné, že 90% respondentů reagovalo na prohibici adekvátně a ihned vše podle nařízení stáhli z prodeje a zkontrolovali. Zbýlých 10% dotazovaných se pokusilo buď

o rychlé **zdražení** povoleného alkoholu, nebo se snažilo o **rychlý prodej** alkoholu. **Opět** zejména v menších zařízeních, v menších městech se tyto činy odehrávaly. Takovéto riskování může mít za následek nízkou tržbu či dlouhodobé **finanční problémy** (*citace: „Rychle jsem něco prodala. Krachuje nám hospoda“*). Na příčině může být i rychlá neuvážená reakce jako následek stresu. K výzkumné otázce č. 1 bych dále zařadila i **souvislost v postoji provozních ohledně problémů v době prohibice**. Bylo nejčastěji zmínováno o **kontrolách**, které probíhaly v době právě nastalé situace. Z 95%, zbylých 10% uvedlo problém s agresivitou zákazníků. Kontroly nepříjemné byly. Často byla uváděna emoce jako strach a stres z obávaného naleznutí nějakého problému, spojeného s tématem. Majitelům se jednalo o chod podniku, prestiž a dodržení zavedených zákonů. V hledání odlišností mezi pohlavím respondentů nebyla v této oblasti shledána žádná odlišnost, odpovědi byly vyrovnané, reakce též. Co se týče **agresivity** některých klientů, tak to lze přisoudit v některých případech malých zařízení k obavám z nedostatečné denní dávky alkoholu, na kterou byli zvyklí. Ve větších městech, zejména v Praze jsem se setkala s odpovědí agresivního chování zákazníků jiné státní příslušnosti. Souvislost by mohla mít z důvodu **konzumačních zvyklostí** a nerespektování právě nastalé nebezpečné situace. Někteří lidé prostě neznají meze a riskování vlastního života je zařazeno k jejich životnímu stylu.

Souvislost s postojem v 1. Výzkumné otázce byla nalezena i v otázce na osobní **postoj respondenta k prohibici a riziku otravy** metanolem. Odpovědi na tyto otázky byly poměrně vyrovnané. Téměř 35 % uvádělo, že ani nevnímali nějak prohibici, po kontrolách vše ustávalo a vnímali akorát otravy v médiích. V 37% byl uveden strach a obavy z nově nastalé situace, zbylých 28% víceméně kritizovalo opatření a jednání pachatelů, kteří měli tuto kauzu na svědomí. Uváděli ale, že mají **spolehlivého dodavatele**, takže se jich tato situace nemůže dotknout. Při porovnávání výpovědí jsem narazila téměř na *shodu výpovědí u mužů i žen*. Přímá **shoda** nastala v odpovědi týkající se *důvěry v dodavatele* a dvě odpovědi na stejnou otázku byly zodpovězeny téměř totožně a to odpovědi: „*Respekt*“. Výraz „*strach*“ se objevil jednou u mužů a dvakrát u žen. Toto jednání by bylo možné přisuzovat osobnímu názoru na prohibici a otravy. Názory jsou osobnostní postoje, a tudíž nepřisuzuju žádnou jinou souvislost.

U druhé výzkumné otázky č. 2, týkající se opačně postoje konzumentů, zákazníků k zařízení bylo patrné, že cca 30% dotazovaných uvádělo, že se nezměnilo nic v souvislosti s chováním zákazníků. Dále bylo uvedeno, že se v několika případech zmenšila návštěvnost podniků, proměnná **návštěvnost**, která patří k výzkumné otázce č. 4, zaměřené na změny v oblasti návštěvnosti. U zbylých dotazovaných byla zaznamenána změna konzumačních zvyklostí (výzkumná otázka č. 5), kdy si místo tvrdého alkoholu dávali zákazníci alkohol jako je pivo, víno či Frisco apod. míchané nápoje, které jim **nahrazovaly tvrdý** alkohol. Myslím si, že u většiny zmíněných respondentů s odpovědí **žádné změny** si nemuselo být povšimnuto nějaké odchylky v konzumaci jiných nápojů.

U výzkumné otázky č. 1 a 2, zaměřené na postoje provozních k alkoholu a konzumentů k zařízení lze zvažovat souvislosti v odpovědích na *jedenáctou otázku, která se zabývá požadavky zákazníků na nalití alkoholu nad 20% v době zavedené prohibice*. Již zmíněně jsem uvedla **rozdíl v pohlavích**, kdy nalil na žádost **1 muž a 2 zástupkyně ženského pohlaví**. Většina respondentů zde uvedla, že i přes požadavky zákazníků alkohol nenalila, další respondenti uvedli, že nikdo nepožadoval a ve **dvou případech** bylo **nalito**. Souvislost je tedy dohledána s pohlavím respondentů a nižší návštěvností zařízení, spojené s finanční situací. Žádnou jinou možnost souvislosti jsem neshledala.

Výzkumná otázka č. 5 se ptá na změnu v konzumačních zvyklostech. Přibližně 90% respondentů uvádělo fakt, že v podstatě vše je jako dříve a pije se jako před prohibicí. Jako změna bylo uváděno, že klesla důvěra v lihoviny (**souvisí se 3. Výzkumnou otázkou**). V několika málo případech bylo uvedeno, že zákazníci po ukončení prohibice požadovali certifikát k alkoholu. Tento fakt lze považovat za **změnu**, jelikož certifikáty se nikdy předtím nepoužívaly a byly zavedeny až po propuknutí metanolové kauzy.

9 Závěr

Cílem této diplomové práce bylo podat ucelený přehled o proběhlé částečné prohibici v České republice. Čtenáři této diplomové práce byl v teoretické části nastíněn průběh částečné prohibice a jednotlivá data úmrtí obětí otrav metanolem. Podány byly i ucelené informace o látce metanol, která hraje klíčovou roli v této práci. V teoretické části je zmíněno i více témat, která úzce souvisejí s probíranou tematikou. Kapitola je věnována i alkoholu, neboli etanolu, který je také úzce svázán s metanолоvou kauzou a tématem restaurací či barů, které bez této látky nemohou dobře fungovat, jelikož slouží především k pobavení se zákazníků či jako pochutina pro gurmány, ale také jako nepostradatelná látka, která je u některých jedinců součástí každodenního života.

Na teoretickou část úzce navazuje praktická, ve které je shrnuta metodologie provedeného kvalitativního výzkumu. Ve výzkumném souboru byly porovnávány výsledky a současně se prohledávaly výpovědi respondentů, kde se hledala souvislost či změna s různými kategoriemi ve výzkumu. Byly stanoveny jednotlivé výzkumné otázky, na které se výzkumník snažil odpovědět, a podat tak ucelený náhled na průběh prohibice v zařízení, která jsou již výše zmíněná, na prodeji alkoholu ve většině případů závislá. Tabulka s přepsanými rozhovory a postřehy z interview je přiložena i s kódováním jednotlivých odpovědí v seznamu příloh, na konci diplomové práce.

Cílem výzkumu bylo zmapovat a popsat jaká je situace restaurací a barů po proběhlé částečné prohibici, jaké se udály změny v postoji provozních těchto zařízení, změny v chování a postoji konzumentů navštěvujících tato zařízení a jak celkově prohibici a otravy nesli respondenti.

Přínos této práce vidím v podání ucelených výsledků a pohledu na průběh danou situací částečné prohibice. Vybrala jsem zde pár zajímavých, nezmíněných výsledků, které vypovídají o kladném přístupu k zavedené prohibici, kdy se přibližně 98% majitelů různých zařízení zachovalo adekvátně a ihned po nařízení, alkohol ve svém zařízení zkontrolovali a zakázaný alkohol uklidili z provozovny. V jednom případě si dokonce jeden velký bar obstarával alkohol ze zahraničí v plechovkách, které obsahovaly celé míchané nápoje, obsahující pak v konečném stádiu do 20% alkoholu. Tyto nápoje byly následně schváleny kontrolou, a díky jedinečnosti měl bar největší návštěvnost v době prohibice. Za zmínku stojí

i jedno zařízení na malé vesnici, kde hospoda byla na pokraji své existence. Jak jsem si ve výzkumu stanovila, zajímala mě právě tato malá zařízení v porovnání se zařízeními na větších městech. Ve své hypotéze, že se v takovýchto podnicích alkohol prodával i přes ustanovení prohibice, jsem se nemýlila a na tomto příkladu se mi to potvrdilo. Jak jsem již zmínila v porovnání výsledků, na vině je více než jiný faktor, špatná finanční situace majitelky a dluhy.

Práci bych ráda zakončila svým názorem. Prohibice na území České republiky zanechala následky. Ať už se týkají úmrtí, což lze považovat za nejzávažnější dopad, nebo následků na spotřebním chování zákazníků, po sníženou návštěvnost podniků a s tím spojené některé obavy o existenci zařízení, většina lidí prohibici brala jako něco, co je obtěžuje, a nemohou se dočkat, až to období skončí. Evidentně si nepřipouštěli možnost otravy u sebe či osob ve svém okolí, ale neměli co pít, kam se chodit bavit, všude bylo prázdněji a prostě jednoduše řečeno, něco na tom bude. Nejen náhodně jsme totiž jako národ umístěni ve světovém žebříčku pití alkoholu a tato informace je všeobecně známá. Náš stát totiž nejvíce vydělává na daních právě z alkoholu, cigaret, hazardu. Tato informace může vést k hlubšímu zamyšlení se nad tímto faktem. Přece jen těch otrav nemuselo být tolik, možná, že žádná. Třeba by nemusela být ani zavedena prohibice, kdyby se nějaký člověk, který nezvažoval následky, nesnažil co nejrychleji zbohatnout nápadem přimíchání metanolu do lihu, do nápojů, které jsou tak oblíbené v české populaci.

10 Zdroje

Použitá literatura

- [1] Aktuálně.cz, Prohibice v České republice. Dostupné z www: <http://wiki.aktualne.centrum.cz/prohibice-v-ceske-republice>, online [9.11.2013]
- [2] Aktuálně.cz, Oslepnout či zemřít po metanolu mohou i uzdravení. Dostupné z www: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/clanek.phtml?id=758555>, online [9.11.2013]
- [3] Aktuálně.cz, Rok od začátku metanolové kauzy: 47 mrtvých, desítky obviněných. Dostupné z www: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/grafika/2013/09/03/rok-od-zacatku-metanolove-kauzy-47-mrtvych-desitky/#46>, online [9.11.2013]
- [4] ABZ.cz, Pojem prohibice. Dostupné z www: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/prohibice>, online [10.11.2013]
- [5] Alkoholium.cz | Internetový magazín o alkoholických nápojích, Prohibice v historii i dnes. Dostupné z www: <http://www.alkoholium.cz/prohibice-v-historii-i-dnes>, online [10.11.2013]
- [6] Blesk.cz, Alkoholová prohibice v Česku: Černý trh se o chlást postará!. Dostupné z www: <http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-kauza-methanol/181484/alkoholova-prohibice-v-cesku-cerny-trh-se-o-chlast-postara.html>, online [9.11.2013]
- [7] Centrum pre chemické látky a prípravky, Metanol. Dostupné z www: <http://www.cchlp.sk/pages/public/METANOL.pdf>, online [2.11.2013]
- [8] Časopis Adiktologie: Odborný časopis pro prevenci a výzkum závislostí. 2011, roč. 11, č. 1, s. 18.

- [9] Fakulta sociálních věd - FSV UK, Etika - výzkum. Dostupné z www.tucnak.fsv.cuni.cz/~hajek/Metodologie/literatura/12_etika_vyzkumu.pdf, online [2.12.2013]
- [10] BEČKOVÁ, Mgr., Ilona, VIŠŇOVSKÝ, Prof. MUDr., Peter. Farmakologie drogových závislostí, Nakladatelství Karolinum, Praha 1999, ISBN 8071848646, str. 101
- [11] TINDALL, George B., Dějiny Spojených Států Amerických. 2008. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-588-3
- [12] HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. ISBN 80 - 7367-040-2.)
- [13] iDNES.cz – zprávy, kterým můžete věřit, Nová oběť metanolu je z Libštátu. Stejně jako muž, který se otrávil loni. Dostupné z http://liberec.idnes.cz/metanol-alkohol-otrava-smrt-zena-obet-celnici-fof-liberec-zpravy.aspx?c=A131204_102136_liberec-zpravy_ddt, online [4.12.2013]
- [14] IHNED.cz : Zpravodajský server Hospodářských novin, Žalobce zastavil stíhání jednatele Likérky Drak. O výrobě metanolu prý Čaniga nevěděl. Dostupné z <http://zpravy.ihned.cz/c1-58448150-zalobce-zastavil-stihani-jednatele-likerky-drak-o-vyrobe-metanolu-pry-caniga-nevedel>, online [9.11.2013]
- [15] IHNED.cz : Zpravodajský server Hospodářských novin, Prohibice se silně podepsala na výsledcích Becherovky. Přišla ji na 100 milionů korun. Dostupné z <http://byznys.ihned.cz/zpravodajstvi/c1-59320490-prohibice-se-silne-podepsala-na-vysledcich-becherovky-prisla-ji-na-100-milionu-korun>, online [13.11.2013]

- [16] Internetový portál business.center.cz, Pracovní náplň provozní restaurace.
Dostupné z www:
<http://business.center.cz/business/diskuze/zprava.aspx?id=265510>,
online [6.12.2013]
- [17] LÜLLMANN, Heinz, MOHR, Klaus, HEIN, Lutz. Barevný atlas
farmakologie, Grada Publishing a. s., 2012, ISBN 978-80-247-3908-3,
str. 304
- [18] KVAPILÍK, Svobodová, 1985) (Coufalová, V. (2011). Problematika řízení
pod vlivem alkoholu u studentů v České republice. Bakalářská práce. Praha:
Univerzita Karlova v Praze, 1. lékařská fakulta, Klinika adiktologie
- [19] KALINA, Kamil et al. Základy klinické adiktologie. 2008. vyd. Praha: Grada,
2008. ISBN 978-80-247-1411-0
- [20] Klinika Adiktologie, Epidemiologie užívání alkoholu ve světě a v ČR:
spotřeba, abúzus, závislost, morbidita a mortalita. Dostupné z www:
<http://www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/548/3631/Epidemiologie-uzivani-alkoholu-ve-svete-a-v-CR-spotreba-abuzus-zavislost-morbidita-a-mortalita>,
online [20.7.2013]
- [21] Magazín o maloobchodu | RetailInfo.cz, Distributoři vodky v ČR prodělali
prohibicí více než 32,5 milionu korun Whisky naopak vydělala přes 17,5
milionu. Dostupné z www.
<http://www.retailinfo.cz/magazin/minizpr%C3%A1vy/distributo%C5%99i-vodky-v-%C4%8Dr-prod%C4%9Blali-prohibic%C3%AD-v%C3%ADce-ne%C5%BE-325-milionu-korun-whisky-nao>, online [13.11.2013]
- [22] MIOVSKÝ, Michal. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém
výzkumu. Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1362-4

- [23] NURNBERGER, JR., John I. a A Laura JEAN BIERUT. Hledání souvislostí: Alkoholismus a naše geny. Časopis Scientific American. 2007, roč. 2007, 7-8, s.2.
- [24] ODS.cz - Občanská demokratická strana, Plošná prohibice? Stačila by selektivní opatření. Dostupné z www: <http://www.ods.cz/clanek/2639-plosna-prohibice-stacila-by-selektivni-opatreni>, online [9.11.2013]
- [25] Portál eAGRI - resortní portál Ministerstva zemědělství, Alkohol musí mít doklad o svém původu. Dostupné z www: <http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/kauza-metanol/alkohol-musi-mit-doklad-o-svem-puvodu.html>, online [16.7.2013]
- [26] Shapiro, 2005. (Coufalová, V. (2011). Problematika řízení pod vlivem alkoholu u studentů v České republice. Bakalářská práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 1. lékařská fakulta, Klinika adiktologie
- [27] Science World.cz, Rychlá diagnóza otravy methanolem – podle kyseliny mravenčí. Dostupné z www: <http://www.scienceworld.cz/aktuality/rychla-diagnoza-otravy-methanolem-podle-kyseliny-mravenci>, online [9.11.2013]
- [28] SKÁLA, Jaroslav. Alkohol a jiné (psychotropní) drogy: abusus a závislost. 1986. vyd. Praha: Avicem, 1986. ISBN 08-090-86
- [29] Světová zdravotnická organizace (WHO), Globální strategie pro omezování škodlivého užívání alkoholu: (Translated from WHO (2010). Global strategy to reduce the harmful use of alcohol. Geneva: World Health Organisation.).
- [30] Světová zdravotnická organizace (WHO), Methanol, Environment Health Criteria 196, World Health Organization, Geneva 1997, ISBN 92 4 157196 9, str. 82
- [31] ŠAMÁNEK, Milan, URBANOVÁ, Zuzana. Časopis Kapitoly z kardiologie pro praktické lékaře, ročník 1, č. 1/2009, TEVA, vydáno v Praze dne 30.3.2009, str. 29

- [32] Toxikologické informační středisko, Odborné doporučení pro intoxikaci Metanolem. Dostupné z www: <http://www.tis-cz.cz/index.php/informace-pro-odborniky/methylalkohol>, online [8.12.2013]
- [33] Vitalion.cz, Alkoholismus. Dostupné z www: <http://nemoci.vitalion.cz/alkoholismus>, online [20.10.2013]
- [34] Wikipedie, otevřená encyklopedie, Metanolová aféra v Česku. Dostupné z www: http://cs.wikipedia.org/wiki/Metanolov%C3%A9_otravy_roku_2012_v_%C4%8Cesku, online [9.11.2013]

11 Přílohy

Příloha 1 Rodný list alkoholu

Částka 116

Sbírka zákonů č. 317 / 2012

Strana 4045

Příloha k nařízení vlády č. 317/2012 Sb.

Formulář dokladu o původu lihu pro potravinářské účely, destilátu a lihovin o obsahu etanolu nejméně 20 % objemových nebo více

Ia. Prohlášení provozovatele potravinářského podniku o lihu nebo destilátu, který byl vyroben na území České republiky

Výrobce (jméno a příjmení u fyzických osob, název u právnických osob)		IČO, bylo-li přiděleno:	
Místo podnikání (u fyzických osob):			
Obec:	Ulice/č.p.:	PSČ:	Tel.:
Sídlo (u právnických osob):			
Obec:	Ulice/č.p.:	PSČ:	Tel.:
Druh lihu/druh destilátu:	Množství v litrech 100% etanolu:	Číslo šarže/Datum výroby/dodávky:	
Protokol o zkoušce z laboratoře akreditované podle ISO 17025 usazené v EU nebo EHP, který je přílohou prohlášení – formou úředního překladu do českého jazyka			
Obsah etanolu (vyjádřeno v % objemových):	Obsah metanolu (mg/l vyjádřeno na 100% objemových etanolu):	Obsah 2-propanolu [izopropylalkoholu] (mg/l vyjádřeno na 100% objemových etanolu):	
Identifikační číslo protokolu:	Identifikace a adresa laboratoře:	Datum vystavení:	
Odpovědná osoba výrobce:			
Jméno a příjmení:	E-mail:	Tel.:	
Datum:	Otisk razítka:	Podpis:	

Příloha 2 Průřez prohibicí v ČR

Čtvrtek 6. září 2012 – Tři lidé zemřeli na otravu metanolem

Loni 3. září zemřel v Havířově dvaasedesátiletý muž. Jednalo se o první oběť série otrav metanolem z ilegálně vyráběných lihovin, o několik dní později pak propukla metanolová aféra. Ta, co do počtu mrtvých, nemá kromě povodní v roce 1997 v historii České republiky obdoby.⁴⁹ K sérii otrav metanolem (metylalkoholem) došlo v Česku na podzim roku 2012. Do 29. ledna 2013 na otravu metanolem zemřelo již 47 osob na různých místech republiky a desítky dalších byly hospitalizovány; mnozí utrpěli trvalé poškození zraku. Policejní pátrání vyústilo v případ s největším počtem obviněných v dějinách české kriminalistiky.⁵⁰

Vyšlo najevo, že od začátku zemřeli jeden muž (62 let) a jedna žena (59 let) v Havířově na otravu metylalkoholem, zřejmě po požití nelegálně upraveného alkoholu. S největší pravděpodobností se otrávil čepovaným tvrdým alkoholem. Otrávil se i další tři lidé ve věku 55, 51 a 57 let, pro vážný zdravotní stav byli hospitalizováni. Přibýlo i třetí úmrtí: Muž (59 let), který ve čtvrtek zemřel v ostravské fakultní nemocnici, si rovněž mohl způsobit intoxikací požitím nekvalitního alkoholu.

Pátek 7. září – Policie našla zdroj závadného alkoholu

Lékaři informovali o případech otravy Krajskou hygienickou stanicí v Ostravě. Hygienici se pak s policií vydali na kontrolní akci. Po dvou hodinách našli zdroj závadného alkoholu a zajistili jeho větší množství. Jak se zjistilo, neoznačený alkohol se čepuje třeba i v trafikách.

Sobota 8. září – Dva případy otravy metanolem na Jihu Moravy

Od soboty leží dva muži v kritickém stavu v nemocnicích v Kyjově a ve Znojmě po otravě methylalkoholem. Lékaři u nich naměřili vysokou až smrtelnou hladinu jedu. Muž ve Znojmě pocházel z oblasti Havířova. Policie prověřovala spojitosti. V nemocnici v Havířově na Karvinsku stále zůstávají čtyři

⁴⁹ Aktuálně.cz, Rok od začátku metanolové kauzy: 47 mrtvých, desítky obviněných. Dostupné z www: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/grafika/2013/09/03/rok-od-zacatku-metanolove-kauzy-47-mrtvych-desitky/#46>, online [9.11.2013]

⁵⁰ Wikipedie, otevřená encyklopedie, Metanolová aféra v Česku. Dostupné z www: http://cs.wikipedia.org/wiki/Metanolov%C3%A9_otravy_roku_2012_v_%C4%8Cesku, online [9.11.2013]

pacienti, tři z nich jsou na ARO, jeden na JIP. Podle náměstka pro léčebnou péči Jaroslava Luxe jsou pacienti na ARO napojeni na dýchací přístroje, u dvou žen je navíc stále přidaná dialýza, která má pomoci eliminovat škodlivé látky v těle.

Neděle 9. Září – Otrava v Příbrami, padlo první obviněn

Do Příbramské nemocnice přišel v neděli večer na ošetření pětasedesátiletý muž, který se otrávil methyalkoholem. Muž nejprve viděl černobíle, pak oslepl a nyní je udržován v umělém spánku na jednotce intenzivní péče. Údajně vypil asi sedm panáků vodky zakoupené v Příbrami. Policie zkontrolovala kamennou prodejnu, kde údajně nekvalitní alkohol koupil. V obchodě zabavila alkohol v šedesátilitrových plastových barelech, na nichž byly uvedené nápisy „originál vodka jemná“ nebo „tuzemák“ a na etiketě je jako výrobce napsána Likérka Drak. Ta však nemusí být původcem tohoto alkoholu.

V souvislosti s případem otravy několika lidí methyalkoholem v Moravskoslezském kraji policie obvinila 36letého muže z Havířova na Karvinsku. Muže policie viní z trestného činu proti životu a zdraví.

Pondělí 10. září – Kontroly obchodů a restaurací

Osmapadesátiletý muž skončil v bohumínské nemocnici v pondělí v 08:00. Důvod je opět stejný: otrava metylalkoholem. Ošetřující lékaři rozhodli o jeho převozu do Městské nemocnice v Ostravě. Kvůli sérii otrav odebrali pracovníci ministerstva zemědělství vzorky lihovin ve vybraných rizikových prodejnách a prodejních místech. V úterý má ministerstvo zdravotnictví dále zahájit prověrky v restauracích a jídelnách. Hygienici prověří původ alkoholu a dokumentaci o jeho nabytí. V souvislosti s otravou metanolem bylo k 10. září hospitalizováno minimálně 16 lidí.

Úterý 11. září – Počet obětí se zvýšil na sedm

K celkové bilanci obětí nekvalitního alkoholu přibyli jen během úterka již čtyři lidé: jeden muž zemřel v nemocnici v Přerově, pátou obětí byla teprve 21letá dívka, nalezená bez známek života v motorestu v Oseku nad Bečvou, šestou obětí je muž z Milínska ve Středočeském kraji, který zemřel ve Všeobecné fakultní

nemocnici v Praze, sedmou pak 28letá dívka z Frýdecko-Místecka. Další lidé jsou v kritickém stavu, včetně otce poslední oběti.

Středa 12. září – Krizový štáb a mimořádné opatření

Počet obětí otravy metanolem se ve středu večer zastavil na čísle 16. Vláda premiéra Petra Nečase se rozhodla kvůli aféře s pančovaným alkoholem ustanovit dočasný krizový štáb. Ministr zdravotnictví Leoš Heger vyhlásil s okamžitou platností mimořádné opatření, zakazující prodej tvrdého alkoholu u stánků. Policie okamžitě začala provádět kontroly.

Čtvrtek 13. září - 18 potvrzených obětí

Sedmnáctou obětí je 47letá žena z Ostravy. "Oznámení o věci jsme přijali kolem 21.40 hodiny dne 12. 9. 2012. V jednom z ostravských bytů našel 54letý muž ženu v bezvědomí a přivolal záchranáře. Žena byla převezena do nemocnice, kde krátce před 02.00 hodinou dne 13. 9. 2012 zemřela," informuje mluvčí ostravské policie Gabriela Holčáková. Osmnáctou obětí je starší muž, jenž zemřel v havířovském bytě. V něm našli záchranáři láhev neokolkovaného alkoholu. Devatenáctou - zatím oficiálně nepotvrzenou - obětí alkoholu je pak osmdesátiletý muž z Kostelce u Zlína.

Pátek 14. září – Ministr vyhlašuje prohibici

Ministr zdravotnictví Leoš Heger vyhlásil až do odvolání prodej i nabízení lihovin o obsahu etanolu od 20%, včetně tuzemáku a konzumního lihu. Od 19 hodin tak musely všechny hospody, restaurace i obchody uklidit tvrdý alkohol. Ministr tak rozšířil střeďeční vyhlášku, která podávání alkoholu zakazovala ve stáncích. Důvodem je podle něj fakt, že otravy lidí pocházely především z kamenných obchodů a restaurací. Během pátečního večera tak ve většině podniků alkohol z pultů mizí, na vše dohlíží policie. Počet hospitalizovaných lidí, u kterých je podezření na otravu metanolem, roste.

Sobota 15. září – První den prohibice

Od pátečního poledne přibýlo v ČR osm nových pacientů otrávených metanolem. Jeden případ otravy hlásí i Praha. Policie provedla za 24 hodin od vyhlášení prohibice bezmála 30 000 kontrol v obchodech, stáncích, restauracích či barech. Hasiči za tu dobu udělali rozborů 47 vzorků. V některých

lahvích, kde se metanol potvrdil, byla jeho povolená dávka překročena 26krát. Dalších 387 vzorků zajistili celníci. Ministerstvo zdravotnictví navíc zveřejnilo etikety lahví, ve kterých byl závadný alkohol nalezen.

Neděle 16. září – 20 obětí, první případy na Slovensku

Druhý den prohibice stále přibývají další oběti. V nemocnicích leží celkem 38 lidí s otravou metanolem, zemřelo jich 20. Policie provádí další kontroly, žádné zásadní pochybení v restauracích a obchodech však neobjevila. Zatím obvinila 23 lidí. Podle náměstka policejního prezidenta a šéfa vyšetřovacího týmu Metyl Václava Kučery vyšetřování pokročilo od prodejců přes dealery a směřuje k dodavateli surovin. Ministr zdravotnictví Leoš Heger prohlásil, že prohibice by mohla v nejkrajnějším případě trvat i několik měsíců. První případy otravy hlásí večeř i sousední Slovensko. Z osmi hospitalizovaných v Prešově byla otrava metylalkoholem potvrzena u čtyř z nich. Jejich stav je dobrý. Závadnou slivovici si podle policie prostřednictvím internetu objednal muž v Česku. Zásilka obsahovala deset litrů alkoholu.

Pondělí 17. září – Německo rozšiřuje varování

Počty mrtvých policie postupně upřesňuje. U jedné oběti se totiž ukázalo, že se neotrávila metanolem, ale příliš velkým množstvím etanolu. U poslední oběti, ženy z Ostravy, zatím neproběhla pitva. Německé úřady rozšířily varování před škodlivým alkoholem z České republiky na celou zemi. Podle mluvčího ministerstva zemědělství Jana Žáčka Státní zemědělská a potravinářská inspekce provedla dosud přes 8100 kontrol a odebrala 287 vzorků. Osm z nich bylo nevyhovujících.

Úterý 18. září – na Slovensku zakazují alkohol z Česka

V úterý nad ránem zemřel v Kyjově 29letý muž z Veselí nad Moravou. Jde o 20. potvrzenou oběť otravy metylalkoholem. Další dvě oběti potvrdily pitvy, jedná se o ženu, která zemřela 6. září na Opavsku a o muže, u kterého lékař dříve patrně špatně odhadl příčinu smrti. Otrávených, navzdory omezenému prodeji tvrdého alkoholu, navíc přibývá. Na severu Moravy se v pondělí večer otrávil

další tři lidé. Přibývají případy, kdy otravu způsobil alkohol pořízený přes internet.

Středa 19. září – Debata se přesouvá na půdu EU

Metylalkohol připravil o život prokazatelně 22 lidí, desítky osob jsou v nemocnicích. Metanolová aféra se přesune i na evropskou půdu. Výbor Evropského parlamentu pro životní prostředí, veřejné zdraví a bezpečnost potravin Evropského parlamentu se bude zabývat situací kolem otrav metanolem v Česku. Lihoviny zabavené v Moravských Budějovicích neobsahují jedovatý metylalkohol. Vláda se domluvila na podobě nového kolku na alkohol. Ministři mají do týdne připravit uvolnění prodeje nového alkoholu i zásob blokových zákazem prodeje tvrdých lihovin. Premiér Petr Nečas po středečním jednání vlády novinářům řekl, že státní tiskárna cenin by mohla mít nové kolky k dispozici do konce příštího týdne. Pak prý bude na výrobcích, jak rychle zvládnou nově vyrobený alkohol s prokázaným původem okolkovat a dodat do distribuční sítě. Pitva potvrdila u sedmdesátileté ženy ze Zlína úmrtí způsobené otravou. Zmíněná žena se stala 23. obětí otrav závadným alkoholem v zemi.

Čtvrtek 20. září – Vláda vydala zákaz o vývozu alkoholu

Ministr zdravotnictví Leoš Heger s okamžitou platností rozhodl o zákazu vývozu tvrdého alkoholu z Česka. Podle premiéra Petra Nečase chtěla export z ČR zakázat EU až na dva měsíce, vláda ji proto předešla. Předseda vlády na tiskové konferenci uvedl, že tak Česko bude moci bariéry exportu odstranit samo. Ministr financí Miroslav Kalousek (TOP 09) podepsal vyhlášku, na jejímž základě státní tiskárna cenin začne s výrobou nových kolků. V Moravskoslezském kraji se metylalkoholem otrávil další člověk, třiapadesátiletý muž je v péči lékařů frýdecko-místecké nemocnice. Policisté v Moravskoslezském kraji zadrželi v souvislosti s kauzou jedovatého alkoholu dalšího člověka. Počet zadržených v kraji se tak zvýšil na 18 lidí, 15 bylo obviněno, deset z nich soud poslal do vazby.

Pátek 21. září – Česku dovoz zakázalo i Rusko

Brusel přijal rozhodnutí vlády o zákazu vývozu alkoholu s obsahem vyšším než 20 %. Podle ministrů Petra Bendla a Leoše Hegera tak i odvolání zákazu zůstane v rukou české vlády. V reakci na české rozhodnutí Rusko zakázalo dovoz alkoholu z České republiky. České firmy hlásí po uplynutí prvního týdne prohibice škody přes 100 milionů korun.

Sobota 22. září – Metanol už v Česku zabil 24 lidí

V havířovské nemocnici zemřela čtyřicetiletá oběť metanolové kauzy. Sedmapadesátiletá žena, která byla jednou z prvních hospitalizovaných. Její stav byl od počátku kritický. Nejvíce postižených je právě z Moravskoslezského kraje, kde jedovatý alkohol způsobil smrt již 14 lidí. Z Polska přišla zpráva o první oběti pančovaného alkoholu. Šlo o sedmačtyřicetiletého muže z Płocka. Další Polák leží ve vážném stavu v nemocnici. Zatím není jasné, odkud závadný alkohol pocházel.

Chebský soud poslal do vazby dva muže, které policie zatkla v nelegální stáčírně alkoholu u Plesné.

Neděle 23. září – Policie má jasno, viníci odhaleni

Kriminalistům se podařilo odhalit zdroj metylalkoholu. V kauze obvinili 41 lidí, 17 z nich skončilo ve vazbě. Vyšetřování však stále není u konce. Kriminalisté se budou případy nelegálně vyráběného alkoholu zabývat dál. Výrobci a dovozci alkoholu plánují, že v souvislosti se zákazem prodeje tvrdého alkoholu budou jednat o možných kompenzacích.

Pondělí 24. září – zemřela 25 oběť, hlavní viník jednal úmyslně

Na otravu metylalkoholem v pondělí v havířovské nemocnici zemřel pětapadesátiletý pacient. V nemocnici ležel od 3. září, jeho stav byl od počátku velmi špatný. Jde o 25. oběť jedovatého alkoholu v České republice. Havířovská nemocnice odpoledne také přijala dalšího pacienta otráveného metylalkoholem - v těle ho měl 1,47 promile. Vláda přišla s návrhem, že rozdělí alkohol na bezpečný a nebezpečný. Bezpečný bude muset být opatřen novým kolkem a tzv. "rodným listem."

Hlavním pachatelem v kauze byl údajně dvaadvacetiletý muž z Ostravska, kterého policisté za přítomnosti žalobce vyslechli v pátek. Policie má jeho plné doznání. Obviněný jednal úmyslně a pančováním chtěl řešit svou finanční situaci.

Úterý 25. září – Třetina zabaveného alkoholu se vylije

Podle ministra financí Miroslava Kalouska (TOP 09) minimálně 30 procent tvrdého alkoholu, který je v současné době umístěn v daňových skladech, velkoskladech nebo obchodních řetězcích, je nutné zlikvidovat. Havířovská nemocnice informovala o dalším případě akutní otravy metanolem. 33letý muž leží v kritickém stavu na jednotce ARO.

Ministr zdravotnictví Leoš Heger uvažuje o zmírnění prohibice. Z prohibice by byl vyjmut tvrdý alkohol opatřený novým kolkem a tzv. "rodným listem". Toto opatření ještě musí schválit vláda.

Středa 26. září – Likérky lepí nové kolky a čekají na pokyn vlády

Ministr zdravotnictví Leoš Heger a Vlastimil Nečas večer po zasedání sněmovny oznámili, že prohibice ve čtvrtek skončí. Zároveň se dohodli, že alkohol vyrobený před letošním 1. lednem bude moci být prodáván pouze na základě data výroby, lahve z letošního roku potom budou muset nejprve získat certifikát dokládající jejich původ a zároveň být opatřeny novým typem kolku. "Rodokmen" dokladující původ alkoholu má umožnit dohledání zdroje použitého lihu. Na získání ověření alkoholu z letošního roku budou mít distributoři a prodejci šedesát dní. Od středečních osmi hodin ráno si mohli výrobci lihovin, kteří požádali o nové kolky na alkohol, vyzvedávat lihovní pásy na celních úřadech.

Čtvrtek 27. září – Prohibice zmírněna

Po dvoutýdenní prohibici se ve čtvrtek na pulty restaurací a obchodů dostane první tvrdý alkohol. Vláda ve středu v noci rozhodla o uvolnění lihovin vyrobených před 1. lednem 2012. Na trh bude moci být postupně uvolňován také alkohol letošní, u kterého výrobci prokážou dokladem původ lihu. Opatření o zmírnění prohibice vešlo v platnost prohlášením ministra Hegera krátce po 13:00 hodině. Možný je také vývoz starších lihovin a těch s prokázaným původem.

12. října – Obviněn distributor ze Zlína

Policie obvinila třetí osobu z úmyslného obecného ohrožení - distributora ze Zlínska (54 let), který směs namíchanou v Opavě dále šířil. Pokud bude uznán vinným, hrozí muži 12 až 20 let vězení, případně výjimečný trest, uvedl státní zástupce Roman Kafka, který má kauzu v případě všech na zdraví a životě poškozených lidí z celého Česka na starost.

16. října – 50% metanolu v Tuzemáku Likérky Drak

Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI) oznámila, že Tuzemák Likérky Drak, který našla ve skladě společnosti Verdana ve Zlíně, obsahoval 50 procent metanolu. Podle SZPI by nalezené množství dokázalo usmrtit tisíce lidí. Výrobce měl lihovinu připravenou k distribuci do maloobchodní sítě. Policie zadržela jednatele Likérky Drak z Kroměřížska Pavla Čanigu. Po jednatele její výhradní distribuční firmy pro Česko Verdana Robertu Sedlaříkovi vyhlásila celostátní pátrání. Od 18. října SZPI zakázala prodej lihoviny Originál tuzemák od Likérky Drak.

18. října – Obvinění jednatel Likérky Drak a dva distributoři

Policie obvinila jednatele Likérky Drak Pavla Čanigu. Dva čtyřicetiletého Čanigu policie viní z ohrožování zdraví závadnými potravinami. Hrozí mu až osm let vězení. Muž byl zadržen v úterý poté, co ve skladu společnosti Verdana, jež je distributorem Likérky Drak pro Česko, byly nalezeny lihoviny s 50 procenty metylalkoholu. Obvinění měli být i osmatřicetiletý jednatel společnosti VAPA Drink z Žeranovic na Zlínsku a distributor alkoholu z okolí Vizovic.

V Moravskoslezském kraji se objevily dva nové případy otravy metylalkoholem. Ve Slezské nemocnici Opava v noci nejprve skončil v kritickém stavu šedesátiletý muž, později zde byl hospitalizován i jeho o čtyři roky starší známý, který s ním alkohol popíjel.

19. října – 50% metanolu má i originál vodka jemná Likérky Drak

Rozbory prokázaly, že další lihovina Likérky Drak ze zlínského skladu firmy Verdana obsahuje vysokou koncentraci metanolu. Po již dříve zjištěném tuzemáku

obsahuje 50 procent metanolu i Originál vodka jemná. Soud odmítl vzít do vazby jednatele likérky Pavla Čanigu, jenž byl obviněn z ohrožování zdraví závadnými potravinami.⁵¹ Jednatel Likérky Drak Pavel Čaniga nevěděl o tom, že jeho obchodní partneři míchají toxickou alkoholovou směs. Tvrdí to zlínský státní zástupce Roman Kafka, který šéfuje speciálnímu čtyřčlennému týmu žalobců dozorujícího kauzu otrav metanolem. Kafka proto minulý týden zastavil trestní stíhání Čanigy, kterému za ohrožování zdraví závadovými potravinami hrozilo až osmileté vězení. Jednatele Verdany Roberta Sedlaříka policie stále hledá.⁵²

22. října – Další dvě otravy metanolem, tentokrát v Prostějově

V prostějovské nemocnici přijali osmačtyřicetiletého muže, který se otrávil metylalkoholem. Potvrdila to laboratorní vyšetření. Jeho stav je vážný. Jde o první případ v této nemocnici. V celém Olomouckém kraji je to šestý případ otrav metanolem, čtyři lidé následkům podlehl. V Česku zemřelo kvůli jedovatému alkoholu už 30 lidí. Muž policii řekl, že o víkendu popíjel s kolegou. Díky tomu, policie ještě v pondělí večer druhého muže vypátrala a předala do péče lékařů. V jeho případě šlo o těžkou otravu, v krvi měl 2,46 promile metanolu.

24. října – Metanol je i v Královohradeckém kraji

První případ otravy metanolem hlásí i Královéhradecký kraj. Jedovatý alkohol vypil muž, skončil v nemocnici v Broumově mimo ohrožení života. Policie v bydlíšti otráveného muže podle mluvčí zajistila zbylý pančovaný alkohol.

25. října – Policie zadržela podnikatele Březinu

Policie zadržela podnikatele Radka Březinu a jednatele distribuční firmy Verdana Roberta Sedlaříka. Podle České televize stojí Březina za Likérkou Drak. V lihovinách s její etiketou byl ve zlínském skladu Verdany nalezeny lihoviny

⁵¹ Aktuálně.cz, Rok od začátku metanolové kauzy: 47 mrtvých, desítky obviněných. Dostupné z www: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/grafika/2013/09/03/rok-od-zacatku-metanolove-kauzy-47-mrtvych-desitky/#46>, online [9.11.2013]

⁵² IHNED.cz : Zpravodajský server Hospodářských novin, Žalobce zastavil stíhání jednatele Likérky Drak. O výrobě metanolu prý Čaniga nevěděl. Dostupné z www: <http://zpravy.ihned.cz/c1-58448150-zalobce-zastavil-stihani-jednatele-likerky-drak-o-vyrobe-metanolu-pry-caniga-nevedel>, online [9.11.2013]

s 50 procenty metylalkoholu. Osmatřicetiletého Sedlaříka policie zhruba týden hledala.

28. října – Osm zadržených, první vazba

Zlínský okresní soud poslal do vazby jednatele firmy Verdana Roberta Sedlaříka. V kauze bylo v týdnu zadrženo osm lidí, soud dostal čtyři návrhy na vazbu. Už v sobotu poslal do vazby dva obviněné. Jedním byl podnikatel Radek Březina, který podle médií stojí za Likérkou Drak, jméno druhého nebylo známo. Zbytek zadržených bude policie stíhat na svobodě.

29. října – Obvinění krácením daně způsobili škodu za 200 miliónů

Policie minulý týden zadržela na Ostravsku a Zlínsku osm lidí ve věku od 30 do 44 let. Kromě hledaného jednatele firmy Verdana Roberta Sedlaříka se do policejní cely dostal i podnikatel Radek Březina, který se před policisty skrýval v hotelu Lázně Kostelec. Detektivové zadrželi také jeho bratra Tomáše, spolupodílníka podniku, a Tomáše Pantlíka, který pro Radka Březinu pracoval. Detektivové minulý týden provedli celkem 22 domovních prohlídek, většinu z nich na Zlínsku. Zhruba tři stovky policistů ale prohlížely i objekty v Ostravě, severních Čechách a na Vysočině. Asi největší úlovek se jim povedl v areálu JZD Kouty ve Valašském Meziříčí, jehož vlastníkem je jeden z obviněných. Tam našli 560.000 litrů nelegálního 96procentního lihu. Čtyři obvinění, kteří byli zadrženi spolu s dalšími čtyřmi lidmi kvůli prodeji nelegálního alkoholu, způsobili podle policie státu škodu na daních ve výši 200 milionů korun. Šéf Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu (ÚOOZ) Robert Šlachta řekl, že policie se dostala na vrchol nelegálního obchodu s lihem v České republice.

1. listopadu – Další oběť v Moravskoslezském kraji

V Moravskoslezském kraji v noci zemřel třiapadesátiletý muž na otravu metylalkoholem. Je to už 31. oběť otráveného alkoholu. Úmrtí na otravu metylalkoholem už potvrdila i nařízená soudní pitva. Další dva otrávení lidé ve věku 50 a 67 let jsou v ostravské fakultní nemocnici. Policie kvůli otrávenému alkoholu obvinila další dva muže.

14. listopadu – Další dvě oběti, tentokrát z Olomouce

Jedovatý metanol otrávil 8. listopadu třiapadesátiletého muže z Olomouce, který skončil v sanitce při převozu do tamní fakultní nemocnice. Muž alkohol popíjel doma z neokolkovaných lahví. 11. listopadu pak v olomoucké fakultní nemocnici zemřela sedmašedesátiletá žena. Je to už 34. oběť jedovatého alkoholu v zemi. Ženu nemocnice přijala v úterý, stejně jako jejího stejně starého manžela. I on byl otrávený metylalkoholem. Ženě rozbor prokázal 1,17 promile metylalkoholu v krvi. Lékaři jí podali lék Fomepizol. Její partner je ve stabilizovaném stavu.

15. listopadu – Ve Frýdku-Místku zemřela 35. Oběť

Na Frýdecko-Místecku zemřel muž na následky otravy metylalkoholem. Mrtvého našli v bytě jeho blízcí v úterý. Otravu metanolem potvrdila pitva. Jde o 21. oběť v kraji a 35. v celé zemi. Další muž, který pil alkohol, je v nemocnici.

26. listopadu – Týdny přinesly další tři oběti metanolu

Za uplynulé tři týdny zemřeli další tři muži na otravu metanolem. Dva byli z jižní Moravy. V brněnské Fakultní nemocnici u svaté Anny zemřel první, pak 26. listopadu zemřel 55letý muž. Nemocnice jej přijala v polovině minulého týdne ve vážném zdravotním stavu. V krvi měl tehdy osm promile alkoholu. Jakým destilátem se otrávil, se zatím neví. Jde už o 37. oběť otravy metylalkoholem v zemi.

8. prosince – Metanolu po týdnu podlehl muž z Benešova

Jedenašedesátiletý muž, který ležel v benešovské nemocnici s těžkou otravou metylalkoholem, byl převezen do pražského Institutu klinické a experimentální medicíny (IKEM), kde zemřel. Jde už o 38. potvrzenou oběť otravy metylalkoholem v zemi. Pacient byl v benešovské nemocnici týden. V pátek večer ho odtud převezli do IKEM, kde lékaři potvrdili klinickou smrt mozku a později také úmrtí. Vypil alkohol z domácích zásob. Rozbory potvrdily, že jedna z nalezených lahví obsahovala 27 procent metanolu. Po původu alkoholu policisté pátrají.

16. ledna – Pro obecné ohrožení je stíháno 6 lidí

V kauze otráveného alkoholu je pro obecné ohrožení stíháno již šest lidí. Kromě již dříve známých tří hlavních původců kauzy jsou to další tři distributoři. "Jde o hlavní dva míchače, hlavního distributora a další tři lidi, kteří dále distribuovali toxický alkohol.

23. ledna – Moravskoslezští policisté už obvinili 39 lidí

V souvislosti s kauzou metanol už policisté v Moravskoslezském kraji obvinili celkem 39 lidí, z toho šest žen. Třem ze stíhaných hrozí výjimečné tresty za úmyslné obecné ohrožení. Dalších šest je obviněno z obecného ohrožení z nedbalosti. Další lidé, celkem jich je sedm desítek, jsou kvůli otravám závadným alkoholem stíháni v dalších regionech.

25. ledna – Ve Zlíně padly první rozsudky

Okresní soud ve Zlíně vynesl první, zatím nepravomocné tresty v případech, které souvisejí s metanolovou aférou. Podmíněné tresty odnětí svobody a peněžité tresty soudce Dušan Beránek uložil jednomu z menších distributorů a hospodskému ze Zlínska. Oba se přiznali. Distributor koupil 300 litrů nelegálního alkoholu od muže, který je stíhán v hlavní, takzvané zlínské větvi kauzy, a prodal jej se ziskem hospodskému. Muž však po vypuknutí aféry lihovinu podle svých slov sám zlikvidoval.

29. ledna – Na otravu metanolem zemřela šestnáctiletá dívka

Zemřela 16letá dívka, která byla po otravě metylalkoholem hospitalizována v Ústí nad Labem. Dívka ležela v nemocnici od neděle 20. ledna. Byla první obětí metanolu v Ústeckém kraji. Dívka pocházela z Chomutovska, jedovatý alkohol ale vypila na Děčínsku, případem se proto zabývali děčíňští policisté. V České republice zemřelo od loňského podzimu na otravu jedovatým alkoholem už 39 lidí.

11. března – Metanol stále straší, další dva mrtví

Metanol má další dvě oběti. V náhodské nemocnici zemřel 8. března jednadmdesátiletý muž. Lékařům se u muže otravu jedovatým alkoholem nepodařilo prokázat, podle nich je však vysoce pravděpodobné, že šlo o otravu metylalkoholem. 11. března pak zemřel další muž z Opavy.

29. března – Zlínská policie obvinila dalších pět lidí

Zlínští policisté obvinili dalších pět lidí v metanolové kauze, a to čtyři muže a jednu ženu. Obvinění jsou z ohrožování zdraví závadnými potravinami, hrozí jim až dvouleté vězení. Pančovaný alkohol prodávali na černém trhu takzvaně ve větším rozsahu. Hlavním pachatelem a organizátorem z pětice aktuálně obviněných byl podle policie osmačtyřicetiletý muž z Hranic na Moravě, který odmítl s vyšetřovateli spolupracovat. Další čtyři lidé pocházejí ze západních Čech.

3. července – První výsledky, stovky svědků

Policie významně pokročila ve vyšetřování metanolové kauzy. Prakticky hotova je s výsledky několika set svědků a také s výsledky obviněných. Nadále se ovšem vyhodnocují všechny zajištěné vzorky a pracuje se na časově a technicky velmi náročném znaleckém posudku z oboru zdravotnictví. V takzvané hlavní větvi kauzy je stíháno 32 lidí, z toho sedm pro úmyslné obecné ohrožení. Ostatní jsou obviněni z ohrožování zdraví závadnými potravinami zejména také v úmyslné formě.

16. srpna – Překupníci s metanolem dostali osm let vězení

Překupníci s otráveným alkoholem z Karvinska Petr Hlava a Marek Ženíšek, kteří zavinili smrt jednoho člověka a čtyřem dalším způsobili závažné zdravotní problémy, mají strávit osm let ve vězení. Rozhodl o tom ostravský krajský soud. Podle rozsudku dali do oběhu osm desítek litrů alkoholu, který obsahoval 50 procent jedovatého metanolu. Toto množství mohlo zabít až 300 lidí. Rozsudek není pravomocný. Hlava i Ženíšek se ještě v jednacím síni odvolali.

2. září – Rok od první otravy – 47 mrtvých, desítky obviněných

Metanol zabíjí již rok. Zemřelo 47 lidí, dalších zhruba 80 mělo zdravotní problémy, přičemž řada z nich si ponese doživotní následky. Série otrav alkoholickými nápoji obsahujícími metanol začala na severu Moravy. Vzápětí se však rozšířila i do dalších krajů a tři oběti zřejmě měla i v polském příhraničí. Vláda na situaci reagovala nejprve přechodným zákazem prodeje tvrdého alkoholu ve stáncích. Vzápětí poté zakázalo ministerstvo zdravotnictví prodej lihovin s obsahem alkoholu od 20 procent na celém území Česka. Rozsáhlé kontroly policie, celníků, hygieniků či potravinářských inspektorů výskyt otrav rapidně snížily, ale nezastavily jej úplně. Podle policie mohlo být dodáno na český trh až 15 000 litrů nebezpečného alkoholu. Velkou část úřady zabavily, v současnosti je podle policie v oběhu stále asi 2000 litrů závadného alkoholu, možná i více. Policisté již zadrželi a obvinili 70 lidí, několik z nich již bylo obviněno. Dosud ale soudy rozhodovaly v méně závažných případech. Hlavní větev metanolové mafie má před soudem teprve stanout, obžaloba bude zřejmě podána již na podzim. Stíháno je v ní 31 lidí, z toho sedm pro úmyslné obecné ohrožení, za což jim v případě uznání viny hrozí 12 až 20 let vězení nebo i výjimečný trest včetně doživotí. Speciální policejní tým 'metyl' pokračuje ve vyšetřování.

Příloha 3 Tabulka výzkumu

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
15	A n o	Bar - diskotéka	Stejná	Mora vsko lezsk ý kraj	32 let	Majitel, provozní	Zalekl jsem se, hned jsem běžel kontrolovat náš alkohol. Ale věřil jsem, že tam nic není.	Stáhl jsem z prodeje požadovaná alkohol.	Během prohibice se pilo více pivo a vino.	Vždy na diskotéce požadovali panáky, ale vysvětlil jsem jim, že prostě se nalévat nebude. I moji podřízení byli poučeni.	Vůbec netuším.	Od mých podřízených vim, že se občas setkali s agresivním zákazníkem zejména v nočních hodinách, který prostě chtěl tvrdý. Ale byl poučen, když to nešlo, vyvedla ho ochranka.	Neřekl bych, že se něco změnilo, vše je jak předtím.	Tak báł jsem se, co kdyby něco náhodou uniklo k nám. Ale věřil jsem, že to tak není. Možná pár noci jsem nespál (usmívá se).	Ano, někdy.	Neměl jsem obavy u nás pit. Ale dám si spíš pivo.	Nezanechala. Pije se jako dřív.	Ted' už se o tom nemluví.	Návštěvnost je paradoxně vyšší. Ale unás byla vysoká pořád.	Ok.	
16	A n o	Restaurace - Hotel	Nižší po prohibici.	Zlinský	33 let	Majitel	Měl jsem obavy, ale nikdy nebyl žádný problém s dodavatelem. Náš hotel už tady stojí nějakou dobu.	Stáhl jsem to raději z prodeje. Stejně se tu většinou pije pivo, jen když přijede nějaká firma na víkend, tak požadují tvrdý.	U stálých zákazníků se nic nezměnilo. Chodí sem hlavně na pivo. S novými hosty jsem problém neměl, vše respektovali.	Jo, hosté, co u nás přespávali vždy když se ještě před spaním přišli "dorasit". Ale i všichni zaměstnanci to respektovali a na recepci jim nikdo nic jiného než pivo či vino nenalil. Problém s tím nikdy nebyl.	Netuším, snad neopatrovali.	Problémy ne. Kontroly byly takové nepřijemné, napjatý pocit, ale to je prostě povinnost, navíc mě to uklidnilo, když se nic nenašlo.	Nezměnilo se nic.	Strach jsem měl a doma jsem vyházel všechny láhve co jsem kdy dostal od známých domácích výrobců.	Ano, příležitostně. Jsem nemocný.	Ne, u mě jsem obavu neměl.	Nezanechala. Pije se jako dřív.	Ani předtím se o tom moc nemluvalo. Možná párkrát kdy ty otravy byly v okolí.	Máme stejný počet. Naši hosté chodí pravidelně, hosti jezdí stále, hlavně na firemní akce.	Nemám připomínky. Ochota.Starší hotel.	
17	A n o	Hotel, vinařství, restaurace, diskotéka	Stejná	Jiho mora vský	39 let	Majitel, podnikatel	Hrklo ve mně, jelikož náš areál je velký. Ale v duchu jsem si říkal, že náš dodavatel je spolehlivý, navíc objednávám hodně alkoholu ze zahraničí. By by to průser, pomyslel jsem si.	Úkoloval jsem personál ať všude prohlédnou sklad. Co bylo nad 20% jsem samozřejmě stáhl. Nemůžu si dovolit nějaký problém.	Ano. Změnilo se chování zákazníků. Konkrétně u našich stálých mě zarazilo, že se zachovali dost úměrně. Začali pit jenom pivo, vino a tvrdý vynechali. U takových pijáků jsme to nečekal.	Nepožadovali po mě. Věděli co se děje a myslím, že se i báli. I lidé v okolí se báli.	Netuším, ale je mi jasné, že popijeli u sousedů pěkně z domácí palírny (-)	Kontroly byly nepřijemné. Máme velký sortiment.	Nezměnilo se nic, poté, co skončila prohibice, lidé pili co dříve.	Strach byl. Nepil jsem nic nikde jinde, jen u nás.	Ano, příležitostně.	Ne, neměl jsem obavy.	Následky asi ne, lidé pili stejně jako dříve, to samé v podstatě.	Mluvívo se o ní, to vím. Bylo to téma při pivním posezení. Nyní už jsem dlouho nic neslyšel.	Máme stejný počet zákazníků. Pořád plno na dlouho dopředu v hotelu :)	Pán spolupracoval, ochotný, milý.	
18	A n o	Pivnice	Stejná	Vysočina	28 let	Majitel, provozovatel	Zkontroloval jsem alkohol co máme na skladě.	Šnítel jsem se rychle něco doprdat. Pak jsem to raději vyměnil.	Návštěvnost zůstala stejná. Chodí k nám hlavně štampagi na to pivo. Ale přestali si k tomu dávat tvrdý, což bylo jejich zvykem. Z doslechu vim, že si i tak dávali doma.	Ano. Kolikrát došlo i na hádku s nějakým opilým. Vysvětlili jsme prohibici a prostě dál jsem se s nima nebavil, když byli agresivní, vyhodil jsem je.	Vím, že doma měli zášoby. Většinou sem chodí pijaní co to nevydrží bez tvrdého, myslím.	Nepřijemné byly kontroly. Z mého hlediska agrese některých stálých, opilych zákazníků. Kolikrát jsem je prostě vyhodil a nějak se s nima nepáral. Tady to tak občas chodí.	Po skončení prohibice se nic nezměnilo, čekali až budou moci znovu chlastat tvrdě.	Tak v člověku zůstane pocit strachu, ale piju převážně pivo, ten tvrdý jsem si odpustil.	Ano, denně.	Neměl jsem obavy, ale piju pivo.	Lidi pili všeobecně tak nějak méně bych řekl. Ale jsme pivnice, sem si na to pivo zajde každý.	Nemluví. Ted' už ne. Je to delší doba, zapomnělo se.	Máme vyšší počet hostů, přisuzuji to nově zavedenému tankovému pivu u nás :)	Ok.	
19	A n o	Pivnice, vesnická hospoda-typický návštěvník muž po pracovní době, lidé z vesnice	Stejně nízká	Vysočina	že n a 47 let	Majitelka, řed. výcepní	Tak lekla jsem se, ale do té doby se nikdo neotrávil.	Prodala jsem rychle co se dalo, pak jsem to stáhla kvůli kontrolám.	Já bych řekla, že chodili Ti stali pořad zpočátku, ten další týden už byla menší návštěvnost, asi se báli ale pili ještě doma.	Požadovali. Jednou jsem nalila, pak jsem ho ale celou dobu pozorovala a dostala strach, od té doby jsem říkala, že nemalpu ať se obrátí na toho, kdo našel prohibici.	Pili doma, u sousedů.	Problémy byly spíš s agresivním zákazníkem. "Dědci" byli naštvaný, chtěli tu svojí denní dávku. Pak jsem se bála kontrol, ale raději jsem vše zabalila a uklidila do skladu. Jenže problém je to, že tuhle hospůdku ten tvrdý drží nad vodou. Dost poklesla tržba.	Sem tam někdo přišel s tím, že si dá radši to pivo než tvrdý kvůli prohibici.	Bála jsem se. Víc než o zdraví o to, jak to uřádnou.	Ano, příležitostně.	Měla jsem obavy. Bála jsem se i tak pit tvrdý, co kdyby.	Naštěstí pili víc pivo než tvrdý. Ted' už se pije jako dřív.	Mluvívo, ted' už ne.	Máme stále stejný nízký počet. Jsme na vesnici, nechodí sem nikdo jiný než pár štampagů.	Paní dobrá, usměvavá. Bylo na ni vidět, že ji ta hospoda tíží delší dobu. Zemřel jí manžel, drží ji sama, občas pomůže syn.	
20	A n o	Diskotéka – bar. Větší podnik na Vysocině – největší návštěvnost ve městě i z okolí tam dojíždí.	Stejná, vysoká byla vždy.	Vysočina	37 let	Majitel	Zkontroloval jsem alkohol a doufal.	Vše jsem stáhl z baru, dal na sklad a svázal páskou.	Vlastním bar a k tomu funguje pak od 22 hodin diskotéka. Během prohibice návštěvnost klesla.	Vyjimečně, spíše nepožadovali a respektovali. Ono hned ten den taky přišla kontrola, tím vzniknul respekt.	To nevím, nezjistoval jsem. Máme ale spíš návštěvnost mladších ročníků, myslím, že se bez tvrdého obešli.	Kontroly byly nepřijemné, ale vždy bylo vše ok.	Nezměnilo se nic, pije se jak dříve. Frčí pívko, vino, jagermeister, redbull.	Ano, vnímal. Tvrdý nepiju.	Ano, příležitostně.	Neměl, ale nepiju tvrdý.	Neřekl bych že následky výraznou změnu jsem nevnímatal. V době prohibice byly jasné nižší tržby.	Mluvívo. Téma bylo velký. Ted' už se zapomnělo bych řekl.	Máme stále plno. Jsme jediná disco v okolí.	Ochota, vstřícnost.	
21	A n o	Hostinec- malá hospoda na typické o vesnici	Vysoká po i prohibici.	Pardubický kraj	že n a 51 let	Majitelka	Zkontrolovala jsem, nevěděla jsem co dělat.	U nás se to prodává normálně, rychle jsem něco prodala. Krachuje nám hospoda.	Jak kdyby to nevnímali. Chodili pořad na to pivo, tvrdý jsem jim nalila, když ne, donesli si svůj.	Ano, požadovali. Zpočátku jsem jim nalila, vždyť se přece nikdo neotrávil. Pak jsem se začala bát jak jsem se z televize dozvěděla o nějakých kontrolách.	Měli je doma a kolikrát mě je nosili normálně sem. Tady se to tak dělá. Hroší jsem jim, ale tak jsem ráda za každého hosta.	Problém byl akorád v obavu z kontrol a v chování stálých zákazníků s tím nošením alkoholu.	Nezměnilo se nic.	Měla jsem strach, denně to bylo v televizi. Co naděláme no.	Ne, jsem abstinent od té doby, co zemřel manžel.	Nepiju.	Piji jako dříve a já jsem ráda, aspoň zaplatím dluhy.	Mluvívo se, nyní už ne dlouho.	Máme stejný malý počet hostů a spíš štampagů.	Paní pláctivá.	
22	A n o	Strip bar	Vysoká/vysoká	Praha	33 let	Majitel, manager	Kontrola proběhla, nebal jsem se, objednávané ze zahraničí a dost kvalitní alkohol. Několik láhví s kolkem, který nemohl být jsme alkohol kvalitní a zahraniční, takže jsme toho moc neměli.	Stáhnuto z prodeje okamžitě, nemůžeme si dovolit problémy. Ale objednal jsem alkohol v plechovkách ze zahraničí. Plechovky byly těž kontrolovány orgánem a schválili. Byl to například Morgan s colou, ale vyhovovalo to normám do 20%.	Nezměnilo, jak kdyby žádná cizinců, pokaždé někdo jiný.	Vše jako kdyby se nic nestalo. Když požadovali, měli ten v plechovkách. Pak se to rozšířilo a chodili k nám všichni na plechovkový :) Hlavně cizinci vše respektovali, což bylo super. Ale teda i ten alkohol jsme měli na černo, tahali jsme to v kamionech po množství bez cla . ale to jen tak mimo.	Vůbec netuším.	Absolutně nic! Kontroly byly dobré, vše jsme měli v pořádku a jinak se nic nezměnilo.	Piji a dávají si to co dříve.	Slyšel jsem o tom, ale mám takový práce, že jsem se tím nezabýval. U nás bylo vše ok, tak jsem byl klidný.	Ano, denně.	Ne, vůbec. Jak jsem říkal, měli jsme plechovky ze zahraničí a jinak si dám pivo.	U nás se točí peníze vysoké pořád stejně, pije se pořád stejně.	Nikdy se o ni extra nemluvalo. Akorát když jsme to vysvětlovali lidem.	Máme i vyšší, u nás se to točí.	Nejlépsi rozhovor.	

A 23	Restaurace	Vysoká/vysoká	Praha	39 už let	Majitel	Věděl jsem o otravách, ale náš dodavatel je spolehlivý, s tím jsem problém neměl.	Okamžitě jsem to stáhl a dal do skladu. Nic takového si náš podnik, který má mnoho poboček, nemůže dovolit!	K nám chodí lidé na dobré jídlo a tankové pivo. Tvrdí si dají také, ale ne mnoho. Snížily se tržby v době prohibice, to ano, ale jinak nás to neohrožilo.	Když požadovali, což nebylo hodně, tak jsem je odkázal na aktuální situaci, nařízení a kontroly. Vše v pohodě.	Vůbec netuším.	Ty kontroly byly nepřijemný, nikdy nemůžu vědět nic na 100%. Ale vše probíhalo dobře. Jinak si na nic nevzpomínám.	Lidé byli opatrnější. Sem tam někdo požadoval certifikát, ale ne často.	Vnímám, bylo to nepřijemný když víte, že se to děje kolem vás. U nás v podniku jsem si byl jistý, že je to čisté.	Ano, občas.	Neměl. Dodavatel je spolehlivý.	Nebyl při žádné z těchto hostů, takže následky v tomto směru.	Zapomnělo se na ni, nemluví se a ani se moc nemluvílo.	Máme stejný počet, nezměněno.	Ok.
A 24	Music/coctail bar	Vysoká/vysoká	Praha	29 už let	Majitel, provozní	Byl jsem zděšen co se to děje. O náš podnik jsem se nějak nebál.	Stáhl jsem vše požadované.	K nám chodí lidi na drinky míchané, takže pokud ho chtěli, udělal se jen z alkoholu pod 20 %, což bylo menší, omezené množství. Doporučili jsme jiné pití.	Požadovali to v těch drinkech a to bylo 100% jim vysvětlil, že je samičkat nemůžeme. Našli jsme to nějak zvládo, ale tržby se zmenšily.	Nemám tucha, ani mě to nezajímalo.	Kontroly byly nepřijemný. Jinak se nic neudálo. Akorát cizinci miň chápali :)	Nezměnilo se nic.	Ani jsem to nějak nevnímal, bál jsem se jen aby se to nestalo u nás.	Ano, příležitostně.	Neměl. Mám dobrého dodavatele.	Vzpomínám že ne. Pivo se nepije jako předtím.	Nemluví se o ní.	Máme stejný početná návštěvnosti.	Dobrá.
A 25	Non stop, bar	Stejná	Praha	32 už let	Provozní, manželka majitele.	Lekli jsme se, hned jsme kontrolovali, ale ic neshledali.	Vše bylo staženo.	Byla menší návštěvnost. Lidé se asi báli. Stáli hosté chodili alespoň na pivo a zahrát automaty.	Ano, chtěli nalít. Nenalili jsme. Upozornili jsme na zákaz a vysvětlili, když nesouhlasili, odkázali jsme je jinam s tím, že nikde jinde taky nenaliji.	Vůbec nevím. Ani mě to nezajímalo.	Báli jsme se kontrol, jinak žádný větší problém.	Nezměnilo se asi nic, k nám zavítají buď stáli hosté, nebo někdo z ulice.	Měla jsem respekt. Těch úmrtí a oslepnutí bylo mnoho.	Ano, příležitostně.	Neměla. Jsme tu už dlouho a dodavatel se nám nezměnil.	Bez následků. Stále se pije to, co dříve. Ale stoupala spotřeba piva, to nepřisuzuju prohibici.	Nemluví, k nám málokdy přijde člověk s někým, většinou samotáři.	Stejný počet. Stáli hosti a někdo se zatoulá si zahrát sem tam.	Ok.
A 26	Restaurace/pivnice	Stejná	Praha	45 už let	Majitel, provozovatel	Alkohol a kolky byly zkontrolovány ihned jsem přijel a řešil to.	Stáhl jsem všechno.	Konkrétní příklad nevím. Jen se snížila návštěvnost, ale jsme restaurace, žijeme z „hotovky“ přes den a k tomu si dají pivo.	Ani nepožadovali, dali si o pivo navíc místo panáku (usmívá se)	Nevím, nepřemýšlel jsem.	Problémy nebyly žádné.	Po skončení si dávali sem tam nějakého panáka, nebáli se, mají k nám dlouhou touhu důvěru.	Bylo to nepřijemný, ale věřil jsem, že se nic stát nemůže a nikde jinde jsem nepil.	Ano, příležitostně.	Ne, mám dlouhodobého spolehlivého dodavatele.	Nezanechala žádné následky.	Zapomnělo se, ani se moc nemluvílo na tohle téma.	Máme stejný počet hostů.	Ok.
A 27	Restaurace, bar	Před vyšší, po nižší	Praha	29 už let	Majitel	Hned jsem přijel a prohlížel láhve. Měl jsem strach, nepodnikám dlouho.	Vše jsme s personálem uklidili, zabalili do krabic.	Byla menší návštěvnost. Chodí k nám převážně studenti, co to mají kousek od koleje.	Sem tam někdo, ale spíše ne. Navíc respektovali zákaz a měli respekt by se dalo říct.	Jistě mají dost svých zásob z domu (usmívá se :)	Kontroly, ale jinak nic nepřijemného.	Změnilo. Míň chodili, míň se pil tvrdý.	Bál jsem se krachu, bál jsem se otrav.	Ano, denně.	Neměl, ani nevím proč.	Méně se pije tvrdý, ale pivo pijí stále stejně.	Mluvílo se o ní, teď už ani zmínka, vše při starém.	Máme míň hostů, přisuzuju to prohibici.	Dobrá.
A 28	Bar, restaurace	Stejně vysoká	Praha	46 už let	Majitel	Bylo to nepřijemné, nebál jsem se. Mám dobrého dodavatele, náš bar je luxusní na luxusním místě. Byl by to strašný problém.	Ihned jsme vše stáhli z prodeje.	Máme spíše cizince, těžko soudit. Chodili pořád stejně alespoň na jídlo.	Ano, bylo jim vše vysvětleno a byli seznámeni s následky.	Vůbec nemám tušení :)	Rusové jsou agresivní stále (směv) ale to nepřisuzuju prohibici. Ne, nic nebylo, všichni byli vyfříční.	Nišší tržby, což jsme zase už dohnali.	Respekt! Nikdy nevíte co vám kdo nalije.	Ano, pouze příležitostně.	Neměl jsem. Mám dobrého dodavatele.	Na spotřebním chování naštěstí ne. Po prohibici se vše vrátilo k normálu.	Nemluvílo se, akorát mezi personálem.	Máme stále plno.	Super.
A 29	Restaurace, pizzerie	Stejná/stejná	Praha	35 už let	Majitel, provozovatel	Tak bylo to hrozné. Máme pár láhvi tvrdého, ale převážně k nám lidé chodí na jídlo a na pivo nebo víno. Navíc máme dodavatele už dlouho spolehlivého.	Tak samozřejmě jsem hned zjela do podniku a vše se zaměstnanci kontroloval a dal do pytlů. Moc toho ale nebylo.	Nemůžu říci, u nás bylo vše stejné.	Nepožadovali.	To nevím, nezajímá jsem se.	Přišla akorát ta kontrola, ale byl jsem si jistý, že jsme čistý (usmívá se).	Po skončení to bylo stejné, ani jsem konec nezaregistroval. Máme stále zákaznky.	Vnímám jsem ji jako něco, co je následek někoho, kdo si chtěl nahraбат peníze a nepřemýšlel o následcích! Hrozný.	Ano, příležitostně.	Ne, neměl jsem. A raději si dám láhev vína.	Nezanechala nic. Jak jsem uváděl, k nám se chodí lidé najíst spíš, než na skleničku něčeho tvrdého, i když v listku to samozřejmě máme.	Nemluvílo se ani před tím.	Ano, máme stejný počet hostů. Nějak se to nemění už delší dobu.	Ochota.
A 30	Restaurace	Nišší/nižší	Praha	37 už let	Majitel	Máme spolehlivého dodavatele. Nebál jsem se. Ale nadával jsem na ty, co můžou tohle dopustit.	Okamžitě jsme začali stahovat. Nemůžeme si dovolit žádný problém.	Nezměnilo se v podstatě nic. Jenom se vypilo více piva a vína.	Nestalo by se mi že by požadovali, akorát například cizincům se to muselo vysvětlovat.	To opravdu nevím, ani mě to neujímalo.	Nevzpomínám si na nic takového. První kontrola byla napjatá. Ale vše v pořádku.	Byly nižší tržby ještě delší dobu. Na tvrdém se vydělávalo nejvíce. Ale teď už je to ustálené a azse v normálu bych řekl.	Vnímám jsem ji okrajově. Šlo mi hlavně o to, aby u nás bylo vše ok.	Ano, příležitostně.	Neměl jsem, spolehlý jsem na dodavatele, ale i tak mám raději pivo než tvrdý.	Nyní se pije jako dříve. Tvrdý alkohol, pivo, víno. Prohibice jak kdyby nebyla.	Už se o ní nemluví, u nás se tím ani nikdo příliš nezbyval, co tak kolem vždy slyším od zákazníků.	Ano, máme stále stejný počet.	Ok.

**Výzkum k diplomové práci na téma: Vliv částečné prohibice
na provoz restauračních zařízení z pohledu zaměstnanců –
Kvalitativní šetření.**

Veronika Coufalová

1. LF Univerzita Karlova

Studijní obor adiktologie – navazující magisterské studium

Tento výzkum je součástí praktické části diplomové práce. Výzkum je anonymní a dobrovolný. Účastník výzkumu může kdykoliv bez udání důvodu ze studie vystoupit a požádat o zničení záznamu. Veškeré případně sdělené identifikační údaje jako jména osob nebo názvy míst nebudou písemně zaznamenána, nahrávka bude bezprostředně po anonymizovaném přepisu zničena. Data budou využita pouze pro akademické účely a nedostanou se do ruky nikomu mimo realizační tým výzkumu. Vedoucím výzkumu je Mgr. Jaroslav Vacek, 777 815 149, vacek@adiktologie.cz.

1. *Souhlasíte s účastí ve výzkumu?*

2. *Typ provozu: Jak se dá popsat navštívené zařízení? (typ, zvláštní znamení, typický návštěvník...)*

3. *Jaká byla přibližná návštěvnost podniku před prohibicí? V období prohibice byla stejná/vyšší/nížší?*

4. *Kraj, ve kterém se zařízení nachází?*

- ☐ Praha
- ☐ Středočeský
- ☐ Jihočeský
- ☐ Plzeňský
- ☐ Karlovarský
- ☐ Ústecký
- ☐ Liberecký
- ☐ Královéhradecký
- ☐ Pardubický
- ☐ Vysočina
- ☐ Jihomoravský
- ☐ Olomoucký
- ☐ Zlínský
- ☐ Moravskoslezský

5. *Pohlaví respondenta*

- ☐ muž
- ☐ žena

6. *Věk (v letech)*

7. *Vztah k provozu*

- ☐ majitel (živnostník, podnikatel)
- ☐ zaměstnanec na celý úvazek nebo jeho většinu
- ☐ zaměstnanec na polovinu úvazku nebo méně
- ☐ brigádník
- ☐ jiný

8. *Vybavíte si, jak jste zareagoval/a na první zprávy o otravách metanolem? (např. jestli ho napadlo, že to může být v libovolné láhvi, zda je jeho dodavatel spolehlivý, zda něco ze sortimentu sám odstranil apod.)*

9. *Vybavíte si, jak jste zareagoval/a na zavedení „prohibice“? (co udělal/a ihned – stažení z prodeje, rychle ještě něco prodal, vyměnil za láhve do 20 % apod.)*

10. *Změnilo se během „prohibice“ nějakým způsobem chování Vašich zákazníků? Jak byste to popsal/a? Můžete uvést konkrétní příklad? (návštěvnost, konzumační zvyklosti, struktura, řeči...)*

11. *Požadovali po Vás zákazníci lihoviny s obsahem alkoholu 20 % a vyšším během „prohibice“? Jak jste se zachoval/a? Co jste jim říkal/a? (znovu zdůraznit totální anonymitu pro podpoření případného přiznání k nelegálnímu podávání lihovin...)*

12. *Z toho, co víte - jakým způsobem si během „prohibice“ opatřovali Vaši zákazníci lihoviny nad 20 %?*

13. *Zažil/a jste Vy osobně nějaké problémy v souvislosti s „prohibicí“? Pokud ano, rozveďte to (agresivní zákazníci, abstáky, kontroly apod.). Nebo někdo ve Vašem okolí? (Z odpovědi musí být patrné, zda jde o osobní či zprostředkovanou zkušenost! Pokud o něčem ví, ať je popis detailní a konkrétní.)*

14. *Změnilo se po skončení prohibice něco? (Důvěra v lihoviny, změna konzumačních zvyklostí...)*

15. *Jak jste Vy osobně vnímal/a prohibici? Jaký jste měl/a vůči ní postoj? Jak jste vnímal/a riziko otravy metanolem?*

16. *Pijete alkohol?*

- ☐ Ano (denně, příležitostně)
- ☐ Ne (abstinent?)

17. *Měl jste obavy v době částečné prohibice pít alkohol ve vašem zařízení? Proč? (vysvětlíte)*

18. *Jak je tomu nyní. Zanechala prohibice nějaké následky na spotřebním chování uživatelů ve Vašem zařízení? (uveďte příklad změny na konkrétním chování zákazníka)*

19. *Mluví se někdy o prohibici nebo se na ní již zapomnělo? Z čeho tak usuzujete? (Připomínky hostů, komentáře k tvrdému alkoholu ...)*

20. Máte v současnosti přibližně stejný počet hostů jako před prohibicí? Pokud ne, popište prosím změnu. Přisuzujete ji „kauze metanol“, případně proč?

Děkuji Vám za rozhovor.